

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10799

FUN SHLAKHT-FELD

Ezra Fininberg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

עזרא פינינבערג

פון שלאכט-פעלד

§ ג י ז

מעלוכע-פארלאג "דער עמעס", מאסקווע 1943

איידער ס'איז געשען

א ש ט ע ג

א פאָר טרעט ארויס
פון א וואלד אפ אוראל.
וואָס זיי האָבן געטאָן
אינעם וואלד?
ניט פרעג.
ס'איז א גאַלדענער שטעג.
מיט זײַן דינינקן רעקל
זײַנען זיי ביידע באדעקט.
ביידע זומערדיק-פריילעך
און פאָכען צום צוג מיט די הענט.
און אקעגן—
דער מזרעוו-זוימ ברענט.

ס'איז פארנאכט פון א רו-טאָג,
קײַן זאָרג און קײַן וויי.
עס איז ארבעטער צוויי
נאָך א פינפטאָג פון מי.
ס'איז אַן ער און א זי,
ס'איז א פאָר פון דער פרידלעכער וועלט,
וועלכע ליבט זיך און מערט זיך,
א פאָר מיט ערדישע ליבער,
מיט גרינגיקע הערצער,
געווענדט

מ גוטס,
צום גענוס פון א רן-טאָג.

און אקעגן —
דער מיירעוו-זוימ ברענט.
און אקעגן —
דער מיירעוו-זוימ בלוטיקט.

אינ א גרויסער נאכט

פונעם הויכע הימל אפ די סטעפן הינטער מעליטאָפּאָל
(ווידער! ווידער!)

האָט א שטערן זיך ארויסגעריסן
און אינ וועלט אריין אוועקגעלאָפּן.
רופ איך אָן די נעמען פון כאוויירימ,
רופ איך אָן די נעמען פון די גוטע ברידער,
שיינע נעמען,
ליבע נעמען.

ס'וילט זיך דער נעשאַמע מנינער וויסן:
— ארי, בא וועמען,

ארי, בא וועמען,
האָט א שטערן פונעם הימל זיך ארויסגעריסן?..

כ'ווייס, אז שטערן מנינער,
וואָס אינ גרויסער וואַגלעניש געשיקט איז,

כ'ווייס, אז שטערן מנינער
איבער אויגן מנינע נאָך צעוויגט איז.

כ'ווייס, אז שטערן מנינער
וועט אָט-דאָרט אינ הויכע בלוי זיין

עפּשער נאָך א יאָר,
און עפּשער א יאָרטוויזנט.

אָט-אָ דאָרט,

אינ יענעם ראכוועסדיקן ווינקל, —
לויכט ער נאָך און שמייכלט נאָך

און פינקלט.

עפּשער, עפּשער דארפ אויך שטערן מנינער

זיכ א ריס טאָג
און זיכ לאָזן לויפן
דורכ דער גאַרער וויסטע
דעם שטערן פון א כאווער
נאַכיאָגן, דעריאָגן?
ווער וועט עס מיר זאָגן?

וויי מיר, ווער וועט עס מיר זאָגן?
א גרויסע נאכט.
א שנעלער צוג.
א פענצטערל. אן אָפּנס —
קעגן הויכנ הימל אפ די סטעפן הינטער מעליטאָפּאַל.

ווי גיכ סע בייטן זיכ די דוירעס...

סע שפילן קלעזמער, ס'איז שוין נאכט געוואָרן.
די טרומייט לעמ טיר צעפראלטער רופט
די אלטע שטאָט, די ראקאָווקע צום קלוב
אינ נאָמען פון ייִסראָעל באַרמאנ.

ס'איז וועסנע-נאכט. איכ שטיי באמ דאָג,
ווי ס'האָט די קינדעייט מיינע דורכגעיאָגט.
איכ שטיי באמ ווינקל, קעגן דער ליסהאַרע,
לעמ די אלטע שטיבער אונטער אלטן בארג.
כ'געדענק דאָ אלצ. ס'געדענקט זיכ שטארק.

סע שפילן קלעזמער, ס'וועקט א האָרן.

מיט קליינעם קינד אפ הענט א מאמע א פארקלערטע
פארלאָזט אינ ליק די פראָסטע שטוב
אונ אַיילט צו דער מוזיק, צום קלוב
א שמייכל טאָג, א קוק טאָג אונ א הער טאָג.

סע שפילט אפ הענט דאָס קינד, סע שפילט פארשטייט,
א ייִנגעלע, א נייַע בייט, פאר יענע לייט,
פאר יענע אַיִנוויינער, פאר מיינע שכיינימ,

וואָס האָבן איצט אפּ אייביק זיך באזעצט
דאָרט אפּן פעלד, באמ וועג קיין פּיקאָוועצ,
און וועלן שוין ניט אומקערן זיך קיינמאָל.
מיט קינד אפּ הענט די יונגע מאמע גייט
צו טיר צעעפנטער, צו פריילעכער טרומייט.
איך קוק פּונ ראָג אפּ אלטע פּלעצער הוילע:
איך האָב זיי גוט, אָ, גוט געקענט אמאָל,
דעם אוילעם איינוווינער, דאָס ייִדיש' פּאָלק,
וואָס שלאָפט דאָרט אפּן בארג, אפּן בעסוילעם.

אצינדערט אפּן בארג, באמ סאָפּ
פּונ שטאָט — זיי רוען, רוען אָפּ,
א מיפּ מיט גליווער-קעפּ און שטומענדיקע ליפּן,
פּארציטיק ווי די סטעפּן מיט די סקיפּן,
לעגענדאריש ווי דער מאסטאדאָנט,
ווייט ווי דער נעפּל, וואָס פּונ סאמע, סאמע אָנפּאנג אָנ...

איך קינד היינט איז אזוי געווען:
כ'בינ אלט געווען דאן א יאָר צען.

דאָס בלוט פּונ דוירעס פּרומע לייט
האָט אומגעוואכט און זיך באנייט.

און כ'האָב פּארנומען יעדער סאָד
ארום און איך און איבער שטאָט.

און יעדער פּרי און יעדע נאכט
כ'האָב נייע טפּילעס צוגעטראכט.

א ניי געבעט, א ניי געבאָט,
א נייע פּאָרכט פּאר בייזן גאָט.

— אז אויבן, אונטן, העט ארום
איז פּרעמד און ווילד און זומפּיק שטומ. —

האָב איך איך טפּילעס-פּלאמ געברענט,
א פּרומער ייד פּונ א יאָר צען.

כ'הָאָב אלע טאָג און אלע נאכט
פארבראכט מיט גאָט אפּ ייִדיש-שפּראַכ,

געשמועסט מיטן הימל-גאָט
אי וועגן זיך, אי וועגן שטאָט.

און וועגן כּאָלעם, וועגן וואָר:
— ניט צו פארשטייען דאָ קיין וואָרט,

ניט צו פארשטייען דאָ קיין אָס.
פּונדוואַנ? וואַזוי? און צוליב וואָס?

וואָס טאָן דאָ זאָל, וואָס טאָן דאָ קען
א פּרומער ייד פּון א יאָר צענ?

נאָך שפּעטער, שפּעטער, אויך אינ אָנפּאנג פּונ מיינ לעבן
(ווייט וואַנדרעווען כ'הָאָב ליב געהאט שוינ דאן)

בינ איך אוועק שפּאַצירן און פּאַרגאָן
צומ אלטן פּעַד, וווּ ס'ליגט דער רעבע
רעב נאכמענצי, דער ייד דער גוטער.

איך האָב געטאָן א שפּרונג אריבער פּלויט
און בינ אריין אין לאַנד פּונ טויט:

— וואָס מאכט יידן פּונ פּאַר הונדערט יאָר. וואָס טוט מענ?
ווי גייט עס?.. — כ'הָאָב געטרעפּן דאָרטן הויכניק גראָז.

דורך דער געדיכטעניש כ'הָאָב שפּאַנען זיך געלאָזט.
ס'איז בלאָך דער הימל. הייס די זון איז. הויכ דאָס גראָז איז.

מיידלעך באַרוועסע שניידן עס מיט קאָסעס
און געדוגען זיך און גוואַלדעווען א ליד.

בינ איך פּאַרגאַנגען טיפּ, פּאַרגאַן ביז סאַמע מיט.
און כ'הָאָב געטרעפּן אַן איינ-איינציקן מאַציווע-שטיין,

אַן אָפּגעריבענעם, אַ לעצט-פּאַרבלעבענעם, און כ'הָאָב געלייענט:
„האַישאָ מאַראַס יויכעוועד“...

האָט געטאָן לעבן

פּונ יאָר... ביז יאָר...

(געשטאַרבן, הייסט עס, קריק מיט הונדערט פּופּציק יאָר).

און מער קיין שורע ניט, און מער קיין וואָרט.

באַטראַכט האָב איך דעם גליווער און באַטראַכט דעם הויל.

און פלוצלינג זימיכ באפאלנ גרויל.
געוואָרנ זימיר ניט גוט, ניט גוט, ניט וויל.
עס האָבנ מיידלעכ באַרוועסע מיט שיינענדיקע ליטקעס,
זינגענדיק, דאָס הויכע גראָז געשניטנ.
(רעב נאכמענצי אינ אויהעל איז געשמאק געשלאָפֿן)
ארום געווענ איז ברייט און בלאָ און כריי און אָפֿן.
בינ איכ אוועק, בינ איכ אנטלאָפֿן.

אפ שטענדיק פארגעדענקט האָב איכ די פרומע,
די קאָשערע יויכעוועד, די עלטער-באַבעשי פונ אומאנ,
א לעצטנ שטייג, וואָס איז פארבליבנ:
שטומקייט, פינצטערניש און גליווער,
שטומקייט, פינצטערניש און ליידיק
נאָכ די עלטער-באַבעס, נאָכ די עלטער-זיידעס.

סע שפילנ קלעומער. הער, וויאזוי מע זעצט
אינ טאצנ. אפן וועג קיין פיקאָוועצ
(לעמ אומאנ-שטאַט א דערפעלע אוא)
איז אפן ניעמ פעלד איצט שטיל און שא,
אמאָל געוועזנ דאָרט געראמ איז.

היינט איז געדיכט. סע שלאָפֿן דאָרט די טאטע-מאמעס.
(ס'האָט בייז געווילדעוועט. ס'האָט שטארק געשטורעמט,
געווענ דעניקינ און געווענ פעטליורע).
היינט איז געדיכט דאָרטנ. און נאָכעט וואָס?
סע וואקסט דאָרט הויכ, גאָר הויכ דאָס גראָז.

ווי גיכ סע בייטנ זיכ די דוירעס!
אָט איז דאָ נאָענט אפ דער מאמעס הענט
אדורכגעגאנ א נייער מענטש;
א פרישער, צאפלדיקער יוירעש.
זע, ס'איז אדורכ מיט ריינעם בליק
דאָס קליינע קינד פונ אונדזער וויג.
זיינ מאָרגנ-טאָג איז אומגעהויער.
ער וועט אדורכ די גרויסע בריק,
ער וועט אדורכ דורכ בלוט פונ קריג,
ער וועט דערשלאָגנ זיכ צום גליק,
א וועלט-באויער און א בויער.

זומער-לעב

דורך וועלדער אינ זומער-טאָג לאָז איכ זיכ שפּאַנען
אונ קומ אונ געפּינ זיי.
אינמיטן די ריווקע וועלדער פּאַראנען
א ליכטיקער אינדזל.

א לאַנקע א ברייטע מיט גרָזונ מיט הויכע,
אונ קינדערלעכ ראשן.
אינ טאָג אינעם פּריילעכע יונגינקע קויכעס
זיכ פּאַשען.

א כאווער — דאָס טייכל, א כאווער — די וואלד-טיפּ,
דער קאַרן מיט בלומען.
א כאווער — די וועלט איז, דער זוניק-צעשטראלטער,
דער היימישער זומער.

— איר, שוועסטערלעכ ליבע, איר, ברידערלעכ ריכע,
אהער כ'בינ געקומען
מיט אייכ צו פּאַרברענגען אפּ לאַנקע באמ טייכל
א טאָג אינ א זומער.

איר, ברידערלעכ יונגע מיט אויגן, וואָס שיינען,
איכ בין אייכ מעקאנע.
א, טייערע ברידערלעכ, נעמט מיכ אריינעט
אינ אייער קאַמפּאַניע! —

זיי נעמען אריין מיכ, זיי שלעפּן מיכ, ציען,
דעם טייכ מיר באווייזן,
זיי זינגען מיר לידער פּונ גילדענע פּריען
אונ זעלטענע ריזעס.

יא, איינער וועט פירן אינ מעכטיקע שטרייטן
דאָס מעכטיקע כּיעל.
א צווייטער וועט פּליען מיט העלדן, מיט רייטער
אזוויי טשאפּיטעווען.

א דריטער וועט דורכשווימען שטורמישע יאמען
מיט וועלט-קאפיטאַנען.

א פערטער וועט זינג מיט טאטעס און מאמעס,
צום וועלט-זיג דערשפאנען.

צעשפרייט זיך אינ שטילקייט א הימל מיט שטערן
אם בערג און אפ טאלן.
קאלומבוס און טשאקאלאו, און שטשארס און זשול-ווערנ
קומען צו כאלעם.

טיפ-נאכטישע וועלדער. א לאנקע — אינמיטן.
קיינ רייטער, קיינ גייער.
בלויז נאָענט, גאָר נאָענט עס האבן און היטן
די רויטע גרמייער,

עס זאל זיך אינ שטילקייט קיינ פלאם ניט צעברענען,
קיינ פיינט זאל באפאלן...
די קינדער זאל וויל זיינ — האָט אָנגעזאָגט לענין,
האָט אָנגעזאָגט סטאלין.

אַשער צווישן די באַגונער

א טאָג קומט אופ, א נאכט שווימט דורכ. עס פרייט.
די שלאנקע רייטער יאָגן קיינמאָל, קיינמאָל מידע.
ס'איז ווידער פרייער מין, ס'איז ווידער צווייט.
ס'איז גרינע אוקראינע, און ס'איז וועלט אינ כידעש.
אפ יעדער שטעג אקעגן — לויכט עס, בליט עס.
דורכ האַריזאָנט און האַריזאָנט און ווייטער, ווייטער צייט עס.
טרעפט א באַטאָג: באַמ טרייען פערד — געלאסענער די טרייט.
דער רייטער קוקט, דער רייטער שווינגט.
אפסניי באַמ רייטער ס'הארצ צעגלייט איז.
עס רופט א שטראל אינ ווייט: „פלי מיט! פלי מיט!
אַ-ט-אַ אפ יענעם לאַנקעלע,
דאָרט איז פונ גאָר דער וועלט די מיט,
אַ-ט-אַ אפ יענער ווייט פונ וואלד און טייכ און בריק —
דאָס גליק — אַט אי'דאָס!
און קויעכ פריילעכער
מיט בלוט מיט רויטן זירט.

דער רײטער קוקט, דער רײטער שווינגט.
דאָס אויג צו ראַכוועסדיקער וועסנע צוגעשמידט אין.
אם וואַלד, אם פעלד, אם שליאַכ,
אם ליפּ סאַרשטויבטער זאַמלט זיך די ליד
מיט קלאַנגען ווּנדערלעכע
אם דער מאַמעס שפּראַכ, אם ייִדיש.
ביז ס'וועקן אימ די רײטער — ברידער אופּ:
— Шварцман, что ты видишь? —

די רײטער — ברידער לאַשטשען אימ מיט שטרענג בליק,
מיט האַרצ, וואָס קיינמאַל ניט געווען געפעסטעט,
עס קוקט אם אימ אַ מאַכנע, וואָס אין ערשטן פּלאַם געשיקט,
די יינגסטע פּרײנט, די קרעפטיקסטע און בעסטע.
ס'האַט וויי און איימע זיי אין היימען פינצטערע געשטיקט.
הײנט איז באַפּוילט זיי: „אין קריג קריגט דאָס גליק!
קיינ שפור זאָל בלייבן פּונ דער שוואַרצער פעסטונג!
און יעדן איינעם האָט אַ מאַמע אין אַ וויגעלע געוויגט,
און יעדער איינער האָט אַ טפּערע, אַ טרײע שוועסטער,
און יעדער איינער האָט אַ ליד, אַ פּרייד,
אַן איינ-און-איינציקע, וואָס ער פאַרגעסט יט.
נאָך יעדן איינעם טשאַטעוועט דעם סוינעס קויל און שטריק
אין יארן אין פאַרלאַקערטע, אין ראַצקי-נעסטן.
און יעדער איינער קומען דאַרפ צוריק
מיט לעבן גאַלדענעם, מיט שאלנדיקן זיג...
אינמיטן פעלד, אינמיטן שליאַכ.
אינמיטן טאָג פּונ וועסנע
באַם רײטער מאַנען זעלנער, ברידער, פּרײנט:
— שוואַרצמאַן, זאָג, וואָס זעסטו? —

אַ ראָד פּונ אייגענע, די אויגן פּונעם ליבן דאָר,
אַ רײטער-מאַכנע מיט דער פּאַג פּונ דער קאַמונע, —
יונגעלייט, וואָס ס'האַט צונויפּגערופּן שטשאַרס,
פּויען פּערד באַם ברעג פּונ דאָרפ, באַם ברונעם,
אין בלויען טאָג, אין ניינצנטן, אין פּרי פּונ יאָר,
ווען פעלדער-ברייט — אין פּרייד, ווען וועלט איז זוניק,
ווען גרינג צעקלינגען זיך די מילדסטע סטרונעס,

ווען ס'דאכט זיך: נאָענט, נעבן, אָט —
 פאראן דאָס קיינמאָל ניט געפונענס, —
 האָסט טויזנט לעבנס דורכגעיאָגט, געזוכט, געפאָרשט,
 ס'האָט דיך מיט רוט געכריבן בלוט און וויסטעניש און דאָרשט,
 ביסט טויזנט זומפן דורכ — און ס'איז אוועק, אנטרונען,
 און פֿאַצעמ: — כאווער! מענטש! דו זעסט? דו האָרסט? —
 און פֿלוצעמ: — ברודער! נעבן עטעמט עס, א לעבעדיקע וואָר,
 דאָס גוטס, דאָס ווארעמס, דאָס געוונענס... —
 מיט בליק מיט כמורנעם
 און מיט הארץ מיט קלאָרס —
 — Шварцман, что ты видишь? —
 מאַנען די באַגונער.

— איך זע מיין וואלד, מיין בארג, מיין טאָל,
 איך זע די ערד, וווּ כ'בין געבוירן.
 עס פליסן טייכן לויטער, ווי קרישטאָל,
 עס וואקסן דעמבן — ריזיקע גיבוירימ.
 א פריילעך יינגל, פריי פון אָל,
 איך גיי איך פֿעלד אוועק און כ'ווער געוועידע:
 באפוילן איז פֿונ אַלעמאָל אפֿ אַלעמאָל,
 אז בליען זאָל, אז וואקסן זאָל,
 און זוניק-זינגעוודיקע גייען אופֿ די דוידעס.
 עס ווינקען, רופן שטעגן אָן א צאָל,
 איך טיפֿ-געדיכטענישן לאָזן איך זיך אָן מוירע, —
 איך שפיר דאָס אופֿגייען און איך הער דאָס יוירן,
 עס יאָגט א קוואל מיט מילדן קאָל,
 דעם מורמל כ'פֿאנג, קיינ קלאנג גייט ניט פֿארלוירן...
 איך זע מיין ערד, וואָס טרייהייט כ'האַב געשווירן
 איר זון, איר גליק, איר שמייכלענדיקן פֿאָלק!..

מ. דאניעל'ן

די אויגן צוגעמאכט, אפ שטענדיק אינגעשלעפן,
און דורך דעם לאנד צום לעצטן מאל גענומען פאָרן —
פון טאָג פון זוניקן באַם יאָם אין דאָרעם
צום שנייען-טאָג אין כמורנעם צאָפן.

און ס'איז דאָס לאַנד לעם צוג דיינעם אדורכגעלאָפן,
דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס איז מיט מוט באוואָפנט.
די שטעט, אוו מיר זיך מיט דיר געטרעפן,
אלע גרינגע, שווערע, זינגענדיקע יאָרן
האָבן זיך אַ נייג געגעבן פאר דינן אָרן.

די גרויסע היים, די שיינע ערד,
וואָס האָט געבוירן אונדז און האָט אונדז אופגענערט,
איז צו דינן צוג דינן לעצטן צוגעפלויגן
און דיר אַ קוש געטאָן די אויגן.

ס'איז אַ געשאַנק דינער, אַ בוך דינער באַ מיר געבליבן.
מיט טיפער פריינטשאפט און מיט דיכטער-ליבע
האָסט מיר אין בוך דינעם אזוי פארשריבן:

„אויב ס'וועט די צוקונפט אונדזער לאַנד אַ רופ אַ גרויסן ברענגען
און ס'וועלן זיך די דיכטער אויסשטעלן אין שלאכט-רייען אין שטרענגע,
מיר וועלן שטיין מיט דיר אין איינ שערענגע...“

איב הייב די אויגן אופ, כ'באטראכט מיינ דאָר, מיינ וועלט,
און כ'וויינ: ס'האָט אין מיינ ריי אַ כאווער זיך געפעלט.

אינ אָונטן אין קיעווער, אין מאָסקווער פרייען
כ'וועל דיך שוין קיינמאל ניט באגעגענען, דאניעל.

נאָר ס'בלייבט דינן ליד, נאָר ס'בלייבט דינן וואָרט.
עס בלייבט די שלאכט-שערענגע די ניט-מידע.
עס בלייבט דאָס לאַנד, עס בלייבט דער צוקינפטיקער דאָר,
ס'בלייבט דאָס געזאנג, דאָס רויט געזאנג אפ יידיש.

לעצטער אָוונט

עס איז געווען א יוני-אפדערנאכט. אמאָל. אמאָל. אמאָל.
דורך מאַסקווער טעאטראלן פלאצ געגאנגען צווייען.
מ'האָט „סאלאוואט יולייעוו“ דאן געוויזן אינ קינאָ אינ „מעטרֶפּאָל“.
— מיר וועלן מיט א רעגע שיינ דאָס מידע הארצ דערפרייען. —
און מיטאמאָל: — אוי, זע! — ס'איז ציטעריק געווען מיין קאָל
צו דער באגלייטערן פון אלע פריידן, ווייען.
— אוי, זע נאָר, זע, ס'איז עפעס אזא טונקלקייט געפאלן
אפ אונדזער הויכער שטאָט און אפן פלאצ דעם טעאטראלן. —

פאראנען צייכנס אפ דער וועלט, פארשטעלט איז זייער סמאכ.
אן אַנדייט קומט פון רייכעס, שטראלן, וואַלקנס, וואַגלענדיקע פונקען.
ס'איז ניט קיין מיסטיק, ס'איז דאָס אויג, וואָס האָט געזען א סאכ,
די טיפ, וואָס גרינג דערשפירט די יאָגנדיקע עמעס-וונקען.
אינ יענער שאָ, אינ יענעם אויגנבליק, אינ יענעם אפדערנאכט:
— ס'איז אלצ, ווי פרייער, נאָר אזא מעשוועדיקער טונקל
דער זעלבער פלאצ, די זעלבע מויערן, דער זעלבער טראָטואר,
נאָר ס'האָט מיט צאר פארכמארעט זיי דער אָנקומ פון געפאר. —

מעטראָ. די קרעמל-וואנט איז ווייטן. דאָס פארייען-הויז.
און הויכ אפן געבוי פונעם טעאטער פונעם גרויסן — די מערקאווע.
און הויכ אפ קעפ פון צווייען הענגט א הימל-פאסיקל א בלויס:
אפ פעלדער פונעם פאָטערלאנד א שעפע ווערט געכאָוועט.
— דו זע. ווארט אויס. אָ, זע. עס איז א שווערד אנטבלוזט.
סאקאָנע כ'שפיר, קאנאָנען כ'הער אינ אָט דעם אָוונט.
אוי, זע, מיין אויסגעכאָלעמטע: ס'איז נאָענט ראשיקע געשעעניש.
כ'זע אש, כ'זע בלוט. מיר דאכט זיכ, אלע, אלע זעען עס. —

פאראנען צייכנס אפ דער וועלט מיט ווינדערלעכע, ריזיקן באטייט.
ס'איז ניט קיין מיסטיק, ס'איז דעם הארצט גרויס-אויגיגע דערפארונג.
אינ יענעם יוני-אָוונט איז פון ווייטער מירעוודיקער זייט
גענאנגען צו דעם מיטן פונעם מיטג וועלט — א כמארע.
מיט קומענדיקן דונער האָט א בליצ געטאָג, א ווינק געטאָג די צייט —
פון קרייע-יאמ און ביו די קאנטן פון גאנידנדיקן ווארעם.
די ברייט, די לענג געווען איז שטרענג און הארב און שטומ.
א קנאל אן אויסבאהאלטענער האָט שטיל מיר איינגערוימט: — איכ קומ! —

אונ כ'הָאָב אפּ אַלץ אַרום, אפּ זיכ, אפּ לײַט געטאָנ א קוק.
דער טונקל וואקסט. מיר אונטער לעצטן פאסיקל פון בלוי גיינ.
מײַנ שטאַט האָט צען וואָקזאלן אונ פון אלע יאָגן צוג נאָכ צוג —
צו זומער פרידלעכע עס יאָגן באַנען פײַל פון בויגן.
שוין טויזנט מאָל האָט צוגערוקט זיכ טויט, נאָר ניט פארצוקט,
נאָר ניט פארטיליקט זײַנען מײַנע זעערישע אויגן.
אצינד — אוי, קינד, — אפּ אלץ, צו וואָס מיר וואקסן אונ מיר גארן,
עס גייט, עס פליט פון מײַרעו-זײַט די כמארע פון די כמארעס.

יאָ, מאָרגן, איבערמאָרגן קומט דער הילכיקסטער געוויטער אָן.
יאָ, מאָרגן, איבערמאָרגן וועט דאָס פײַערדיקע נײַעס טרעפן.
באדעקט האָט וואָלקן גרויזאמער די שטרעקע פונעם נייעמאן ביזן דאָן,
פון וואָלגע-טײַכ אונ ביז ייִשווימ ייִדישע באַמ דניעפער.
איר, קינדער אופגעטרעט אונטער לענינס אייביק-שײַנענדיקער פאָן,
אוי, דו, נעשטאָמע מײַנע מיט דער ציטעריקער אָפּגעהיטער שעפע,
אוי, טײַכ מײַנע זילבערנע, אוי, גינגאָלדענע שטעט,
אָט מאָרגן, איבערמאָרגן קומט עס אונ געשעט...

אונ סאלאוואט יולײַעו האָט אפּ פערד אפּ היציקן דורכ סטעפן דורכגעיאָגט,
אונ סאלאוואט יולײַעו האָט באשקירן מיטגעבראכט צו פוגאטשאוונ...
נאָר ווייט, נאָר בלייב געווען דער איינעכטיקער, אָפּגעלעבטער טאָג —
אפּ טאָלן, גראָבנס אפּ אמאָליקע א נעפלעניש א גראָווע.
כ'הָאָב שוין דעם קלונג פון גלאָק געהערט — פון לואָוו אונ ביז

וולאדיוואסטאָק.
איכ האָב שוין דעם אליארעם-קלונג געהערט אינ יענעם שטילן אָוונט.
כ'בינ שוין דורכ שטעט פון לאנד געגאן מיט אויגן — אויערן מיט צוגעש-
מידטע

צום טראָט צום נאָענטן, צו אָטעם נאָענטן פון אומגעהייערן געהיטער.
ס'איז אונדזער גאנג צוריק געווען דורכ ליקן שפעט, העט שפעט.
גערט האָט מאָסקווע, ס'האָט גערוט ארכאנגעלסק, סעוואסטאָפאָל.
עס זײַנען אינ א זומער-נאכט געשלאָפן מײַנע פעלדער, מײַנע שטעט.
מיט הויכע טאָפּאָלן אפּ בערג איז קיעו שטיל געשלאָפן.
ס'האָט כּאָלעם זוניקער די קינדערלעכ צום לעצטן מאָל געגאָעט.

איכ האָב די אויגן צוגעמאכט, געבליבן זײַנען אָפּן
די אויגן פון נעשטאָמע מײַנער. אינעם שטיבל באַמ שאָסי
כ'הָאָב צוגעשפארט זיכ: — א? מע הערט ניט קיין געשריי? —

אינ שטיבל הילצערנעם לעם שליאכ, וואָס פירט קיין לעניגראד,
כ'האָב יענע נאכט געדרימלט אונ האָב ניט געדרימלט.
איכ האָב געהאָרכט דעם שאָרע פֿונ יעדנ גרעזל אונ פֿונ יעדנ בלאט.
איכ האָב געהאָרכט דאָס פלאטערנ פֿונ יעדנ שטענגעלע, פֿונ יעדנ בלימל.
— א? האָבנ נאָכ ניט אָנגעשיקט דער גאזלענ אונ דער קאט
די קוילערס אפֿ דער ערד, די ראַצכמי אינעם הימל?
ס'איז שטיל? ס'גייט קיינער ניט? עס האָט נאָכ ניט געטראָפֿן?
דעם וואָפֿן גרייט, מיין פּאָטערלאַנד! דעם וואָפֿן גרייט! דעם וואָפֿן!

פון סאמע פייער

צעשמעטערנ!

ער זאָל ניט קומען מיט דער האק דער בלוטיקער
 אינ שיינע שטעט אריין —
 צעברעכט אימ! צעמיימעסנ!
 צעשמעטערנ!

ער זאָל קיין ביז, קיין שאָדן
 אינ די העלע לענדער טאָן,
 ער זאָל ניט טאנען
 אפ געשאַכטענע און אפ געשענדעטע.
 ער זאָל קיין שפאן
 אינ קאנטן ליכטיקע, אינ קאנטן ווילע טאָן,
 ער זאָל ניט אופשטעלן קיין בערג
 פון קינדער פון געקוילעטע, —

מיט פאָלק מיט ריזיקן, מיט פויסט מיט שטאַלענער
 דעם וועג פארסטאַמפען אימ!
 אינ פרעכטן הארץ זינעם אינ כיישן —
 א גוטע באַמבע אימ!

און ווער וועט איצט געבויגן זיין?
 און ווער וועט איצטער טרויערנ?
 דער סוינע בא די טויערנ!

ס'זאָל קיין געפאר קיין פינצטערע
אפ טאָג און נאכט ניט לויערן —
עס גייט דאָס פאָלק
אינ לעצטן קריג אינ אומגעהויערן,
עס גייט אינ שלאכט
דאָס מעכטיק' פאָלק פון ארבעטער און פויערימ,
אינ שלאכט עס גייט מיט יונג און אלט,
מיט קינד און פרוי אריין, —
דער סוינע בא די טויערן!

און יעדע צוגעגרייטע קויל
זאָל טרעפן אינ זיין שווארצ אריין!
און יעדע צוגעגרייטע קויל
זאָל טרעפן אימ אינ הארצ אריין!

און שאַמרימ אונדזערע אינ הייב
אימ זאָלן שטייפ פארקלאמערן!
און אונדזער האמער אפ דער ערד
זאָל אימ אפ שטויב צעהאמערן!

גיי פעסט אדורכ. דיין גרויסן וועג,
מיין רויטארמיי מיין טייערע!
גיי שטאָלצ אדורכ דיין גרויסן וועג,
מיין שיינע וועלט-באפרייערן!

מיט פאָנען מיט צעפֿייערטע
באזיג אימ, טרייע רעטערן!
אפ יאמען און אפ טריקעניש,
דורכ אלע ביזע וועטערן —
צעברעכן אימ! צענעריקן!
צעמימעסן! צעשמעטערן!

י"ג 1941

אונדזער פאָן איז גערעכט!

כ'רייד אזוי מיטן לאנד אינעם וואכ זיין פונ נעכט:
„איצטער גיי'ן מיר ארויס אפ א גרויסן געפעכט.
אונדזער פאָן איז גערעכט! אונדזער הארצ איז גערעכט!

ווי עס איז נאָר פאראנען א ליכטיקער העלד,
א גיבער א ריינער, א מענטש אפ דער וועלט —
ער קומט און איז אונדזערע רייען זיך שטעלט.

איבער שטאַט, איבער דאָרפ, איבער בארג, איבער טאָל
קומט א כאיל איצט אופ אָן א ברעג, אָן א צאָל,
קומט א כאיל איצט אופ, וואָס איז ריינ ווי קרישטאָל,

און עס נעמט אונדזער מעכטיקע שטאַלענע שווערד,
און פונ גידער ביז הימל א שטימ זיך דערהערט:
„עס איז הייליק דאָס לאנד! עס איז הייליק די ערד!“ —

כ'רייד אזוי מיטן לאנד אין די פלאמען פון קריג:
„דארפ איך ווערן אין פניער אין גרעסטן געשיקט
פאר דיין ערד, פאר דיין הייך, פאר דיין זון, פאר דיין גליק—

בינ איך שוין, בינ איך שוין, בינ איך טייקעפ שוין גרייט,
איך וועל גיין מיט געזאנג, איך וועל פאָלגן מיט פרייד, —
זאָל זיך שפרייטן דאָס ליכט אפ דיין טייערער ברייט!

אונדזער כאיל וואקסט אופ, נאָך און נאָך קומען אָן.
און מיין הארץ איז אין קאָן, און די וועלט איז אין קאָן.
זיגן וועט אונדזער פאָן, — ס'איז גערעכט אונדזער פאָן!
יג 1941

מיר געזעגענען זיך

זיינען געקומען דריי דיכטער צו גייען —
צוויי קאָמאנדירן, איין רויטארמייער —
מיט מיר אין מיין שטוב זיך געזעגענען
פארן זיך לאָזן אין וועג אריין.

געווען איז עס זומער, זומער פארנאכט,
און ס'האָט אין דער לופט שוין געעטעמט מיט שלאכט,
מיט פליען אין פלאַמיקע טעג אריין.
— לאַמיר זיך, כאווער, געזעגענען! —

געווען איז דאָס אָונטברויט כאוועריש-פראָסט,
מיר האָבן אינפירן געהויבן א טאָסט,

איין פֿייערדיק וואָרט באַ איטלעכנ:
— שלאַנג, דערשלאַנג היטלערנו!

עס גייט שוין. עס קומט שוין, אָט איז די מינוט,
וועג לוינ וועט ער קרינג פאר יאמענ מיט בלוט, —
פאר ברידער, וואָס ער האָט צעמאַלט דאָרטנ,
וועט קייפל-קיפלאים באַצאָלט ווערנו! —

געקוקט האָט אינ פענצטער א זומער-פארנאכט.
לעמ טיש האָט די ביקס, דער רעוואָלווער געוואכט.
דעם לאַנד, וואָס צו גליק האָט געבוירנ אונדז,
זינג — מיר האָבנ געשווירנ זיכ.

אונ מונטער אונ שטאַלצ איז געווענ דער געמיט,
אונ יעדער פונ אונדז האָט געלייענט א ליד:
— „צו פריילעכע פריילינג-זומערנ
מיט גרויסנ ניצאַכנ זיכ אומקערנו!“ —

אונ כ'האָב זיי באַנאכט באַגלייט צו דער טיר.
האָט געזאָגט רויטארמייער, געזאָגט קאַמאנדיר:
— וווּהינ ס'זאָל דער קריג ניט פארשלעפּנ אונדז,
אינ פריד אונ אינ פרייד לאָמיר טרעפּנ זיכ! —

אונ הייס זיכ צעקושט אונ די הענט זיכ געדריקט.
געוואכט האָט רעוואָלווער, געוואכט האָט די ביקס.
— אפ וועגנ-געשלענג אפ גליקלעכע!
שלאַנג, דערשלאַנג היטלערנו! —

אינ טיפּנ פונ נעכט כ'הער זיכ איינ אונ דערהער,
ווי זיי יאָנג אפ פערד, ווי זיי האקנ מיט שווערד.
צו דעם ריזיקנ פעלד, ווו זיי שלאַנג זיכ,
כ'וועל יאָנג, כ'וועל יאָנג, דעריאָנג זיי,

אונ זיינ כ'וועל מיט זיי אינ די הייליקע טעג,
אונ זיינ כ'וועל מיט זיי אינעם רויש פונ געשלעג,
אינעם הילכ פונ די שטארקסטע געוויטערנ:
— שלאַנג, דערשלאַנג היטלערנו! —

אומאניער ריכטונג

געקומענ כ׳בינ אחינ אינ אווגוסט-טאָג,
אינ איינעם פון די טעג די זוניקסטע אונ בלויסטע.
כ׳בינ דורכגעגאנג די וואָלגע-שטאָט
ביז צו דעם ברייטן הויפ לעמ אלטנ קלויסטער.

א יונג האָט מיכ באגעגנט דאָרט,
א רוס א שלאנקער פון א שטילנ יישעוו
לעמ מאָסקווע, — ער האָט זיכ דערפרייט, דער יונג,
מיט מאָסקווער גרוסנ פרישע:

— איז, זאָגסטו, אפן סווערדלעך-פלאצ,
אינ מיטן שטאָט, אינ סאמע מיטן
ארפאָגעזעצטע לינג „יונקערס“
אונ אראָפגעהאקטע לינג „מעסערשמיטנ“?

אונ פרויענ קוקנ אָנ, אונ קינדער קוקנ אָנ,
אונ ס׳קוקט אונ קוקט דער אוילעמ?..
מיכ פרייט צו טרעפן זיכ מיט דיר,
א דאנק, מאָסקוויטש, פאר גרוסנ ווילע!

איכ בין דער אָנפירער פון מאכנע אויסשפירער.
אויכ ווייטער מירנ בלייבנ שכינימ.
וועסט זיין מיט מיר. וועסט ארבעטן מיט מיר.
וויילסט זיין מיט מיר איגינעם?

איכ הייס ריזשאָוו. ריזשאָוו קענ דער גאנצער פאָלק,
די גאנצענע דיוויזיע, —
אונ ער האָט מיר, דער שלאנקער יונג,
זיין פערד זיין פלאמיקן מיט שטאַלצ באוויזנ.

ער האָט זיין פערד ארויסגעפירט אינ הויפ,
איז אפן פערד ארופגעשפרונגענ
אונ דורכגעפלוינג ר׳איז דעם הויפ, די גאס, —
א יונג פון רוסלאנדס יונגענ

געשרינג האָט צו מיר,
מיט פּאָנעם און מיט אויגן, וואָס באַגייסטערט פּלאַמען:
— וועסט זײַן מיט מיר. וועסט אַרבעטן מיט מיר.
דו ווילסט, מיר זאָלן זײַן צוזאַמען? —

און נאָכדעם האָט ריזשאָוו באַפוילן הויכ:
— אַהערצו די אַרמײַשע דערנערונג! —
און אָפּגעגעסן כ׳האַב דעם ערשטן סוף,
און אָפּגעגעסן כ׳האַב דעם ערשטן הערינג.

און צו פאַרנאכט-צו האָט אַ לאסט-מאַשין געיאָגט מיט אונדז
דורך גאַסן, געסלעך העט-אַמאָליקע.
און נאָענט, נאָענט, נאָענט
האַט אַ שײַן געטאָן די מאמע — וואָלגע.

עס האָט געטונקלט. פון די פּלעצער,
געווענדט צו הויכריידערס די אויערן, וואָס האָרכן, האָרכן,
עס האָבן צו אונדז פרויען, קינדער, מאמעס, שוועסטער
מיט די הענט געפּאָכעט.

אַפּ דער מאַשין, וואָס יאָגט,
געשטאַנען בין איך מיטן רײַטער-יונג אַרומגענומען.
און פּלוצעם זײַנען פון די הויכריידער
צו דעם אויער מײַנעם ווערטער צוגעשווומען,

און פּלוצעם זײַנען פון די הויכריידער
צו דעם אויער מײַנעם ווערטער צוגעקומען:
— שלאַכטן איך דער אומאַניער דיכטונג!
שלאַכטן נעבן אומאַנו —

צו אָט דער לאסט-מאַשין, צו אָט דעם טײַך,
צו אָט דער גאַס, צו אָט דער אומבאַקאַנטער געגנט —
געקומען בין איך פון אַ שטאָט,
ווי ס׳האַט מיט באַמבעס טאָג און נאַכט גערענגט.

לעמ ערד און הימל-הייך איך הילכ,
אַפּ טראָטואַר, וואָס פיבערט, טאַנצט און פּלאַטערט,

לעמ הויו סטודענטישן, וואָס ברענט,
לעמ רויכנ אפ רויגענ פונ טעאטערס,

לעמ לייבער קינדערשע, צעברעקלטע
אינ אש פונ אופגעריסענע שפיטאלן —
עס האָט דער ווייטעק שטייפ פארהייטלט זיך,
געוואָרן איז דאָס הארצ א שטאַלנס.

אצינד, אינ וואָלגע-שטאָט, אינ א פארנאכט,
אינ שקיע-שטראלעכל אינ גאַלדנס
אפ נייעמ שליאכ מינעמ עס האָט דער הויכריידער
מיר נאָכ איינ כמאכ געמאַלדן,

געמאַלדן הויכ, אונ קלאָר, אונ שארפ,
א סמאכ אזא מינ, וואָס איז ריזיק-וויכטיק:
— שלאכטנ נעבן דער געבורטס-שטאָט!
שלאכטנ אינ דער אומאניער ריכטונג!

שלאכטנ נעבן דער געבורטס-שטאָט!
שלאכטנ אינ דער אומאניער ריכטונג! —
אונ ס'האָט די לאסט-מאשינ געבראכט אונדז
אינ טיפעניש פונ וואלד געדיכטנ.

אינ גרינער טיפעניש פונ וואלד,
לעמ אוראלטע, לעמ הויכע סאָסנע-רייענ
געטראַפן כ'האָב, דערזעענ כ'האָב
די שטאַלענע, די לעבעדיקע עפאָפייע,

אינ שטיבלעכ, בינדלעכ, בינדעלעכ,
אונ אונטער הימל ברייטנ, פרייענ
געעטעמט האָבן טויזנטער ראסייער זינ
מיט אויגן כמורנע אונ מיט הילכיקן קליינזיענ.

געעטעמט האָבן טויזנטער ראסייער זינ
פונ אלע נאָענטנ אונ אלע ווייטנ,
געעטעמט האָבן טויזנטער ראסייער זינ
מיט צאָרן, וואָס איז שטייפ פארהייטלט.

דערוענ כ'האָב מײַנ מילכאָמע-לאַגער,
הערצער מיט קאַנאָנענ אונ מיט שווערדנ —
אינ וואַלד, לעמ גרויסנ טײַכ דעמ רוסישנ,
אינ וואַלד, לעמ טײַכ דעמ טיפּ-פּאַרקלערטנ.

אונ ס'האָט דער רײַטער-יונג געפירט מיכ דורכנ וואַלד,
מיכ דורכגעפירט דורכ בערג אונ טאָלנ,
אונ ס'איז דער רײַטער-יונג ארײַנגעגאַנ מיט מיר
אינ אַ בײַדל, אינ אַ צימער אינ אַ שמאָלנ.

אַפּ טיש אונ אפּ די ווענט —
פונ גרויסנ לאַנד מײַנעמ די גרויסע קאַרטעס.
אינ ווינקל — אפּ געלעגער הילצערנעמ,
אפּ ברעטער האַרטע —

אַ כמורנער מענטש, אַ שטרענגער מענטש,
אַ כאווער אַ העל-האַריקער, —
אַ כמורנער מענטש, אַ שטרענגער מענטש,
אַ קאָמאַנדיר אַ דרייסיקיאַריקער.

אַ כמורנער מענטש, אַ שטרענגער מענטש,
געניטקיט אומדערמידלעכע פונ שלאכטנ שווערע, בלוטיקע.
אַ כמורנער מענטש, אַ שטרענגער מענטש,
בליז אפּ אַ וויילע אינ די אריגנ — פריידיקע גוטמוטיקייט.

געווענ אַ שמועס וועגנ שליכעס אונ היסכײַוועס,
וועגנ נאָענטנ ארויסטרעט קעגנ סוינע,
געווענ אַ שמועס וועגנ טויזנט ברידער,
וואָס אינ וואַלד-געזיכטעניש איצט וווינענ.

אַז ס'האָט דער קאָמאַנדיר געפרעגט באַ מיר
וועגנ שטרעקעס מײַנע אונטער סערפּ אונ האמער,
וועגנ שעטעכנ פונ לעבנ מײַנעמ,
וועגנ פּאָלק מײַנעמ, וועגנ שטאַמ מײַנעמ,

האָט דער הויכריידער פאַר מיר געענטפערט הויכ, —
עס האָט אַ הילכ געטאָנ אינ צימערל אינ ציכשיקס:

— שלא כטנ נעבנ אומאנ!
שלא כטנ אינ דער אומאניער ריכטונג!—

— כאווער קאמאנדיר,
פונ אָט דעם יישעוו, ווו די הייזער איצטער פלאמענ,
כאווער קאמאנדיר,
פונ אָט דעם יישעוו שטאמ איכ!—

אונ ס'איז געווענ אנ אפדערנאכט אנ אויסגעשטערנטער
איבער מאמע-וואָלגע.
אונ ס'איז געווענ אנ אפדערנאכט אנ אויסגעשטערנטער
איבער מיינע ברידער, איבער מיינע פאָלקנ.

אונ אינ דער לעבעדיקער עפאָפייע כ'בינ אריינ
אינ יענער נאכט פונ צאָפנ.
אינ דער לעבעדיקער עפאָפייע כ'בינ אריינ—
א רינגעלע, א פערז א קלינגענדיקער אינ א סטראָפע,

א רינגעלע, א כוואליעכל—
איכ בינ אריינ אינ צאָרנדיקע שטראָמענ,
אינ דער לעבעדיקער עפאָפייע,
אינ דער עפאָפייע פונ מילכאָמע.

כ'האָב אפנ דיל, לעמ קאמאנדיר
אונ לעמ דעם ריזטער-יונג זיכ אויסגעצויגנ.
נאָר ס'האָט גערעגט, געוועקט, געשלעפט די נאכט,
אונ כ'האָב ניט צוגעמאכט די אויגנ.

אונ כ'בינ אינ וואלד אוועק,
אהינ, ווו מיינע טויזנט ברידער, פריינט א וויילע רוענ.
דאָרט לעמ די שייטערס אינעם וואלד
האָט אָנגעהויבנ זיכ מיינ גרויסער שמועס

מיט מיטגייער, מיט מיטלעבער,
מיט די, וואָס וועלנ דורכשפאנענ דורכ בערג אונ יאמענ,
מיט די, וואָס וועלנ מיטגייענ מיט מיר
ביז סאמע טויט, אריבער טויט צוזאמענ.

עס האָט מיר יעדער איינער וועגן היים זינער דערציילט, —
געווען דאָרט עלטערע, געווען דאָרט יונגע,
נאָר הייס בא אלעמען געווען דאָס הארצ,
און הייס האָט עס בא אלעמען געקלונגען:

— זי איז געבליבן ווייט, די היים,
ניט מאָרגן, איבערמאָרגן וועלן מיר צו איר צוריקגיין.
מיר דארפן קריגן אונדזער היים אפסניי.
מיר דארפן, כאווער, זיגן! —

אינ דער געדיכטעניש אינ דער באנאכטיקער,
אינ וואלד-ווינקל אינ ווייטן,
אינ ראָד אינ כאווערישער, רויטארמיישער
כ'האָב איינגעדרימלט נעבן שייטער.

עס האָט געברענט דער שייטער שטיל,
ארום האָבן גרוינער, טאָטערן געדרימלט.
די היים-שטאָט מיינע כ'האָב אינ טרוימ דערזען
אקעגן שטערן פון דעם צאָפנדיקן הימל.

אָט איז זי דאָרט,
אָט איז זי דאָרט, מיינ ווארעמע, מיינ טיייערע,
אינ גרינעם ווינקעלע פון לאנד ראסיי,
אינ דאָרעם-מירעוו.

אונטער דער אוקראינישער זון,
מיט אוקראינער גרינס ארומגערינגלט.
איכ שפאן דאָרטן ביז היינט ארום,
און זינג דאָרטן, א יידיש יינגל.

עס ברענט מיינ שטאָט.
די סאָנימ ליארעמען, די סאָנימ שטורעמען...
כ'האָב אלעמאָל זיכ אופגעכאפט,
און אפ די ליפן מיינע כ'האָב געשפירט א מורמל.

עס ברענט מיינ שטאָט,
כ'גיי מאָרגן מיט די פריינט מיינע אוועק אפ דער מילכאָמע.

געשעפטשעט האָבן מײנע ליפּן שטיל,
די הייַם-שטאַט מײנע אָנגערופּן בא דעם נאָמען.

און כ׳האַב זיך צוגעקוקט, זיך צוגעהערט:
אפּ דער ערד — די פּרײַנט אינ רעגע-שלאָפּ אינ זיסן.
די ליפּן זײערע באוועגן זיך:
— וויטעבסק... קערטש... זשיטאַמיר... מינסק... טביליסי... —

כ׳האַב ווידער אײַנגעדרימלט און דערהערט:
די קינדער פּונ מײַן הייַם-שטאַט שרײַען.
און כ׳האַב דערזען: מײַן זינגענדיקער גאַרטן ברענט,
און כ׳האַב דערזען: מײַן שוועסטער — לייקע — אינעם פּײַער.

— שטיי אופּ און קומ! —
האַט מיך געוועקט א רופּ א יונג-פּאַרשײטער.
באגינען. און געשטאַנען איז לעמ מיר
ריושאוּ דער רײטער.

אינ יענעם פּרי איך האָב צום ערשטן מאַל
אָנגעטאַן די בגאַדימ פּונ ארמײַער.
אז כ׳האַב אינ יענעם פּרי אפּ ברייטער לאַנקע זיך אוועקגעשטעלט
מיט טויזנט פּרײַנט ראסייער,

אז כ׳האַב אפּ ברייטער לאַנקע זיך אינ רײ אוועקגעשטעלט
אינ קאָמאַנדירישע, אינ פּרישע קליידער,
מיט יונגע פּונ מײַן פּאַלק, מיט יונגע פּונ מײַן לאנד,
צו שווע הארציקער, צום טיפּן נידער —

עס האָט דער הויכריידער פּונ סאַסנע-בוימ באמ לאַנקע-זוימ
אפּסניי געמאַלדן — מיר, דער געגנט, אלע פּלאמיקע ארומען:
— שלאַכטן אינ דער אומאַניער ריכטונג!
שלאַכטן לעבן אומאַן!

הארבסט 1941

אינ א הויכנ הארבסט, אינ דער פעלדישער, אינ דער ברייטער אָפּנקייט
מיט א גרויסן קאנט מיט א רוסישן, מיט א שיינעם צאָפּן-קאנט,
מיט מיליאָנען לייט בין איכ ווייט פארגאן זיכ באטייליקן
אינ דער שלאכט דער ריויקער, אינעם קריג דעם הייליקן.

מיט נעשאַמע זינגענדיקער אונ מיט גרינגן גופ
נאָכנ ערשטן רופ
בין איכ אופ,
אינ מילכאַמע מיינער, אינ מילכאַמע דינער האָב איכ זיפ אוועקגעלאָזט.

אונ מיינ היימ איז שיינ,
אונ מיינ ערד איז רייכ,
אונ מיינ וועלט איז ברענגנלאָז.
גאָר ס'האָט דעם פרייען וועג
מיט יאמען בלוט, מיט טויט פארצאמט,
ס'האָט די' לופט די לויטערע אפ דער ערד
פארסאמט
א קאט אן אייזערנער, א צעבושעוועטער כאמ.
ס'איז מיינ שטאָט אינ פייער.
ס'איז מיינ סאָד אינ פלאמ.
אונ טאטעס, זיידעס, זיג —
אינ ברידער-גרוב צונויפגעפלאַכטענע,
אונ מאמעס, שוועסטער —
אינ דער ברענענדיקער שטוב געשענדעטע, געשאַכטענע.
מיינע אייגענע —
אינ יאר געפענטעטע, געפאנגענע,
אפן שטאנג אינמיטן פעלד,
אינ שכיטע-פעלד געהאנגענע.
אונ קינדער —
אונטער טאנקען-רעדער דורכגעטריבענע,
קינדערלעך,
אפ שטויב צעריבענע.

וועסטו, הארץ מיינס, וויסן פון געזאנגען נאָכ?
וועסטו, הארץ מיינס, ליבן, ליבן נאָכ?

עם האָט דער ווילדער וואָלפּ פּונ אוראלטן, פּונ שווארצן וואלד
פארקליידט זיך אין א מענטש-געשטאלט,
עס האָט דער שעד דער גרויזאמער, דער פּינט פּונ שאפנדיקער ליכט
זיך אָנגעטאָן א מענטש-געזיכט.

אָט איז ער!

אָט איז ער!

אָט איז ער!

מיט באַמבעס אימ!

מיט קוילן אימ!

מיט שפּינן!

שטעכ דעם וואָלפּ! טויט דעם שווארצן טייוול!
זינג געדעכעניש זאָר ניט פארבלייבן!

אונ יעדע אָפּגעברענטע גאס

בלייבט אין הארצן א בארג מיט האס.

אונ יעדער אָפּגעברענטער גאָרן

בלייבט אין הארצן א בארג מיט צאָרן.

פארן בלוט, פארן אומשולדיק בלוט,

פאר דער רוט, פאר דער בלייערנער רוט

באצאָלן אימ גוט,

באצאָלן יעדע מינוט, יעדע מינוט!..

איבער פעלד, איבער בארג, איבער דאָרפ, איבער שטאָט

מיט פלאמיקע אויסזעס איינ גרויסער געבאָט:

— אין קלעמען אימ פאקן! פאר אלע פארשוועכטע פּרילינג —

ניט שוינען דעם סוינע! פארטיליק אימ!.. —

ביו ס'וועט ניט ווערן אוועקגעשטעלט

די העכסטע טליע אינמיטן וועלט,

ביו ס'וועט ניט באלוינען דעם סוינע דער שטריק,

ביו ס'וועט דער סוינע ניט ווערן דערשטיקט,

ביו ס'וועט ניט אופגיין דאָס ציכטיקע גליק,

ביו ס'וועלן די קינדערלעך פונ מיין שטאָט,

ארום דעם פּיינט, וואָס הענגט אפן שטאנג,

ניט טאנצן אין פּריללעכע קארהאָד,

ניט טאנצן מיט פליעסקעניש אונ געזאנג,

ביו דאג —

נעם איך די האנט פונ מײַן ביקס,
דעם פינגער פונ מײַן נאגאן
ניט צו,
ביז דאן
ויל מײַן הארץ ניט וויסן קיין רו.
און דו, ברודער טײַערער, דו?

זאָל אופשטיין יעדערער, וואָס אופשטיין קאָן און באשטרעפן קאָן!
זאָל דאָס וואָפּן טאָן, וואָס דאָס וואָפּן קאָן!

מיט א גרויסן קאנט מיט א רוסישן, מיט א שיינעם צאָפּן-קאנט
פארלאָזט כ׳האָב פרוי און קינד,
פארלאָזט דאָס היימישע געצעלט
און בין אוועק אין שטורעמדיקן ווינט
אונעם ברייטן פעלד
זיך אין ריי אין רויטארמייִשער געשטעלט:

— מיט טויזנט יאמען פינצטערניש
שפאנט איר, שווארצע הונען.
און מיר — געווינען וועלג מיר
הונדערט טויזנט זונען.
לענינס פאָן איז איבער אונדז,
סטאלינס פאָן איז איבער אונדז —
הונדערט טויזנט זונען.

דורכ די פעלדער, דורכ די יארן שפאנען מיר, טרעטן מיר,
און דאָס געווער קלינגט,
און דאָס געווער זינגט:
— זאָל מען קאָנען לעבן,
זאָל מען קאָנען ליבן,
זאָל מען קאָנען עטעמען!

וועסט, ווילדער סוינע, אײַנעמען
א מיסע מעשווע!
לענינס פאָן איז איבער אונדז,
סטאלינס פאָן איז איבער אונדז —
הונדערט טויזנט זונען!

אינ וואלד

אינ שניי — דער אופשיינ פונ דער זון.
אינ שניי — דער זון-פארגאנג.
שוין לאנג, שוין לאנג, שוין זייער לאנג —
א כוידעש, צי א יאָר, צי א יאָרהונדערט? —
מיר האָבן שוין פארגעסן, וויפל טעג מיר וווינען שוין
אינ וואלד פארשאַטענעם, אינ וואלד קאדמינישן.

פונ קליינלעכס אונ געוויינלעכס אָפגעוונדערט,
פונ קליינלעכס אונ געוויינלעכס אָפגעשיידט,
צומ טרעפן אויג אפ אויג דעם סוינע,
צומ טרעפן אויג פאר אויג דעם סוינע
גרייט —

מיר האקן סאָסנעס אינעם וואלד,
מיר גראָבן ערדשטיבער —
אינ באַדן קיריעדיקן — טונקעלע געצעלטן.

אפ סאָסנעס אונ אפ אונדז עס שנייט אונ שנייט,
אונ מיטאמאָל א נעם גיבן די שטארקע קעלטן.
פונ אלעס אונ פונ אלעמען דערווייטערט,
ווי נעזירימ, דורכגעווייטעקט, אויסגעלייטערט,
מיר טאָגן אונ מיר נעכטיקן לעמ גרויסע שייטערס.

אונ שטרענג דאָס הארצ אונ כמארנע איז דער קוק.

גיט מען זיכ צום פלאמ א רוק —
גיט דער פלאמ א ברען ס'געזיכט, די ברוסט, די קני.
גיט מען זיכ פונ פלאמ א רוק —
גיט דער פראָסט א שנייד, א ברי, א גלי.

א יאָר, צי א יאָרהונדערט, צי א כוידעש?
אונ נאָענט איז דער פיינט.
אונ נאָענט איז די שלאכט.
אונ נאָענט איז דער טויט דאָ.

אינ שניי צום אופגאנג גרויט.
אינ שניי די שקיע-פלאקער-רויט.

אינ שניי — דער טראַט, אינ שניי — דאָס בעט, אינ שניי — דאָס ברויט.
אונ ס'איז פארהארטעוועט דאָס הארץ פונקט ווי די הויט:
מיט טויט מיר דארפן איינברעכן דעם טויט.

ווער זינען מיר? באמ לאנד — די פרייע היטער.
ווער זינען מיר? באמ פאָלק — די טרייע ריטער.
ווער זינען מיר? די שאַמרימ פון די שענסטע גיטער.
זיי פעסטער, פוס! זיי, האנט, געניטער!
פארשטייפ זיכ, לייב, אינ פלאם-געוויטער!

שוינ נאָענט דער געשלעג, שוינ גיכ, שוינ גיכ.
מיר זינען לעבעדיקע, וואָס געהערן שוינ ניט זיכ.
דאָס ליכט פון גרענעצ וועלט אונ טיפ-נעשאַמעדיקן פליכט
דורכ כמארעס פון די אויגן שלאָגט אדורכ.
שוינ נאָענט דער געשלעג. גאָר נאָענט איז דער סוינע שוינ.
יאָג דורכ די גאנצע וועלט אונ זוכ מיכ, זוכ, —
וועסט ניט געפינען מיכ: איכ לעב אינ וואלד קאדמוינישן.
כ'בינ טעג אונ נעכט א רינגל אינ א גרויסער וועכטערישער קייט.
אינ שניי די זונ גייט אופ, אינ שניי די זונ פארגייט.
אפ סאָסנעס אונ אפ אונדז עס שנייט אונ שנייט.
אפ סאָסנעס אונ אפ אונדז, אפ אונדזער שטאָלצן פריי גיינ
אקעגן טויט, אפ אונדזער מעכטיק שווינגן.

כ'האָב שטילקייט ליב אונ ווערטער כ'ווייס א סאכ.
דאָ האָב איכ אויסגעלערנט זיכ די שיינע שפראכ
פון לייב, פון הארץ, וואָס גרייט אינ אומצוקומענ,
די שפראכ פון לעצטן שווינגן אונ פון לעצטן שטומענ.

שוינ נאָענט דער געשלעג. גאָר נאָענט איז דאָס בלוט דאָ.
קאיאָר אפ שטעג פארהורבעטן א מענטש א סאָסנע שלעפט.
— וואָס מאכט מען, פריינט? — דערווייל מע לעבט.
ווער ווייסט, צי וועט מען מאָרגן לעבן, ברודער.
נאָר כ'וועל דאָס לאנד ניט אָפגעבן צו שפאָט אונ שאנד.
דו זעסט מיינ האנט? אן אייזערנע — די האנט! —

אפ בארג אונ טאָל,
אפ סאָסנעס אונ אפ יעלן

די קרירע מאָלט
גרויסארטיקע געמעלן,
די קעלט
טוט אָן די וועלט
אינ דימענטן, אינ קרעלן.

אינצוויייען קוקן מיר דעם שנייען-וואלד
פונ אונדזער שוועל אָן:
— נו, זאָג אליינ: ניט שיינ?
ס'איז דיר געפעלן? —

א מעסט די ווייסע פראכט
מיט שטרענגן אויג, מיט אויג מיט הארבן:
— ס'איז זייער שיינ.
נאָר מיר זיינען אהער געקומען גרייט זיינ אויב צום שטארבן.
ביוז טויט, פארן טויט
צעברעכן וועל איב היטלערן דעם שארבן! —

מע וועט אמאָל מיכ אופוועקן פונעם שלאָפּ דעם טיפסטן,
פונעם שלאָפּ דעם זיסטן.
מע וועט מיכ פרעגן: — זאָג אונדז, וואָס געדענקסטו?
כ'וועל אָנרופן די טעג די שטרענגסטע,
די שטומעניש פונ פופצן טויזנט קריגער-אירע
פאר דער שלאכט, אינ וואלד, אינ ברענענדיקער קרירע.

אינ ערדשטיבל אינ טונקלען — צוואנציק הילצערנע געלעגערס.
אונ דער באפעל דארפ אָנקומען. שוינ גיכ, אָט — נאָכ א רעגע.

ער יאָגט מיסטאם שוינ אפ א פערד א היציקן, א בליציקן אינ וואלד.
ס'איז נאכט. ער וועט באלד אָנקומען. אָט באלד, אָט באלד
וועט זיכ אַן עפּן טאָן אונ ס'וועט א קלאפּ געבן דאָס טירל.
ס'וועט דער באפעל אריינ אונ אונדז אוועקפירן אינ קרירע.

אינ ערדשטיבל אינ טונקלען — צוואנציק קאָמאנדירן.
מיר האָבן שוינ פארפאקעוועט די פעק.
מיר האָבן זיכ שוינ צוגעגרייט צום וועג.
מיר זיצן שווינגנדיק, א בינטל ברידער.

אינ אויגנ — די געזעגעניש, די פעטקייט און דער וויירי,
דער פאָכע מיט דער האנט צו ווייט, צו ווייב, צו קינדער.

מיינ שאַכנ, דער ראדיסטן-אַנפירער, דער פריילעכער דערפינדער
(כ'האַב ליב צו זען, ווי אינ דער טיפ פונ וואלד אוועקגעטראַטן,
ער האָט צו טאַן, דער בעריע, מיט די מאשינעריעס, מיט די דראָטן,
באמ פאָלק מיינעם — דער קלאנגענפאנגער און דער וועלט-פארבינדער),
מיינ שאַכנ, דער ראדיסטן-אַנפירער, דער פריילעכער דערפינדער
זאָגט שטיל צו מיר אזוי:

— כ'האַב אַנגעזאָגט דער פרוי:
וויילסט האָפּן — האָפּ.

כ'וועל זיך נישט אומקערן ביזן סאמע סאָפּ.
כ'וועל זיך נישט אומקערן, ביז ס'וועט דער פּינט נישט זיין באשטראַפט.
און אויב כ'וועל בלייבן ערגעץ ליגן מיט צעהאקטן קאָפּ,
דו עס זיך, ליבינקע, דאָס הארץ נישט אָפּ.
ווייזט אויס, באשערט אזוי מיר. זאָלסט נישט דינגען! —

און מיטאמאָל גיט דער ראדיסטן-אַנפירער א שפרונג:
— ביזוואנען וועלן מיר דאָ זיצן אָט-אזוי און שווינגן?
זאָל פריילעך זיין! זאָל זיין געזונגען!
זאָל דאָ א שפּריץ געבן מיט קויעך יונגן!
זאָל פריילעך זיין! — און אויבן, אויבן, אויבן-אָן
עס ווערט אוועקגעשטעלט דער פאטעפאָן.

די הערצער וואכנ אופ, און שמייכלעך זיך צעפינקלעך
אפ אלע פענעמער, אינ אלע ווינקלעך.

און עס צעקלינגט מיינ לאנד זיך מיט דער העלסטער העלקייט.
און עס צעזינגען זיך אינ לאנד מיינעם די פעלקער.

אוקראינע זינגט. ס'זינגט טורקעסטאן. און ס'זינגט קאווקאז.
זאָל, פיינט, דיך פלעטן אונדזער פרייד, ווי אונדזער האס!

ס'קלינגט שפּאס. און יונגקייט טאנצט. און ס'הילכט געלעכטער.
אינ סאָד, אינ קאראהאָד עס שפילן בליענדיקע טעכטער.

ס'וועט פאלן, סוינע, אונטער קראפט פונ אונדזער שיינקייט
די פרעכקייט דינגע, דיין פארבולטיקטקייט און דיין געמיינקייט!

איך זיצ פארטראכט. אינ ווינקל, לעמ דער וואנט.
גיט איינער צו אונ זאָגט מיר: — מוזיקאנט!
וואָס זיצסטו עס אזוי פארומערט, ליבער?
עס האָט דיר עפעס, טייערער, דאָס הארץ פארגליווערט? —

אונ פלוצעם — פלוצעם — מיטאמאָל —
קלאנגענ קענטלעכע, א קענטלעכ קאָל.
קלאנגענ-זילבער, קלאנגענ-גאָלד.
ס'ווערט ליכטיקער אינ ערדשטיבל אונ אופעריכט די שאָ איז.

מיכאַעלס זינגט? עס זינגט מיכאַעלס?

עס זינגט מיכאַעלס אינעם וואלד, אינ ערדשטיבל דעם נינג
פונ פאָלק מיינעם, פונ קינדהייט מיינער, פונ מיינ וויגל.

ס'זאָל מיר ניט שווער זיין, ס'זאָל מיר אפן דאָרנדיקן וויג ניט וויי טאָנ,
עס איז מיינ פאָלק געקומען זיך געזעגענע אונ מיכ באגלייטן.

א וועסנע ברייט צעשפרייט זיך, אונ דער הימל בלאָ איז.
מיכאַעלס זינגט, עס זינגט מיכאַעלס.

פונ ווייט, פונ ווייט,
פונ גאָר דער פריערדיקער צייט,
פונ גאָר דער פריערדיקער איידע,
פונ שניטערס פלאמענדיקע
אונ פונ גענעמדיקע ליידן
געקומען איז אינ טונקלען ערדשטיבל
מיינ גראָווער זיידע,
דאָ, פארן וועג מיינעם מיט מיר א רעגע ריידן.
דער שטאַלצ פונ פאָלק מיינעם מיט מיר אָט-דאָ, אָט-דאָ איז.
מיכאַעלס זינגט. עס זינגט מיכאַעלס.

עס יאָמערט יירמעיע,
אונ ס'גייט מיט דונערן אדורכ די וועלט יעשאיע.
אונ קינדער טאנצן אינעם ראטנלאנד,
קינדער לעבעדיקע, קינדער פרייע.
אונ ווייטעק שרייט, אונ צאָרן גליט.
אונ גיבער-קראפט שפאנט אָפּגרונטן אריבער מיט א ליד.

עס שטורעמט מוט פון מוירדימ, און אינ בלוט קומט אומ די צניעס.
עס שטומענ גרויסע בערג פון קדושים אפ די בערג אפ קיעוס.
און ס'פרעסנ, פרעסנ און צעזעצט ווערנ די כייעס ראָעס.
און ס'קומט די אויסלייזונג, ס'קומט דאָס געצאָלטס.
און ווידער הויב מיינ פאָלק איז, ווידער שטאָלצ.
מיכאַעלס זינגט. עס זינגט מיכאַעלס.

און ווידער טאנצנ פרייע קינדער אפ די ליבע פלעצער,
אינ די שיינע גערטנער אונטער רויטנ שטערנ...

— זעצט איבער, כאווער איבערזעצער... —
זעצ איכ איבער, און די רויטע קאָמאנדירנ הערנ.

און אפ שטעג פארהורבעטנ לעמ טיר צעסקריפעט זיכ דער טראָט.
און ס'גיט אן עפנ זיכ די טיר, און ס'גיט דער שניי א שאָט.
ס'פליט דער באפעל אריינ און גיט א שריי, א רופ, א הייב, א וועק:
— אינ וועג אריינ! אינ גרויסנ וועג!

— В поход! —

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מע גייט דורכ שטעכיקנ מעסלעס.

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מע גייט דורכ שנייענ און דורכ פרעסט.

מע גייט, מע גייט. מע גייט.
די ליפנ שטייפ צונויפגעפרעסט.

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מיט לייב פארפאנצערטנ די ראכוועסנ מע מעסט.

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
מע גייט פארטיליקנ די שווארצע געסט!

מע גייט. מע גייט. מע גייט.
דאָס הארצ פארפאנצערט איז. דער טראָט איז פעסט.

און ס'קוקנ וועלדער אוראלטע, ווי מיר פארבניגיין.
און פאָכענ אפ די קעפ אפ אונדזערע מיט די פארשניטע צווינגנ.

און פערל שיטן זיך אפ אונדז, אפ אונדזער טריי גיין
אקעגן טויט, אפ אונדזער מעכטיק שווינגן.

און ס'גייט מיין פאלק מיט מיר: — איך האָב דיך אויסגעכאָוועט
און קלאַגען דיר געשענקט. פון פרי ביז אָוונט,
פון אָוונט און ביז פרי איך בין מיט דיר, מיט דיר, מיט דיר,
ס'זאל דיך דער בייזער פּינט ניט טאָן קיין דיר,
ניט האָבן זאָל אפ דיר דער טויט קיין שליטע.
איך גיי מיט דיר און כ'וועל דיך היטן, היטן. —

און ברידער לאַנגפארשטאַרבענע און פריינט אָט-ערשט געטייע
פון ווינטער-צווינטערס שטייען אפ און גייען מיך באַגלייטן.

עס שיט זיך שניי אפ קאָפּ מיינעם, און, דאכט זיך, עס איז פערל.
עס שיט זיך שניי אפ קאָפּ מיינעם, און, דאכט זיך, עס איז טרערן.

און לעבן ווערט מיר גרינג, און שפאנען איז מיר גרינג.
איך ווייט — א וועסנע זיך צעשפרייט. דער הימל בלאָ איז, בלאָ איז.
מיכאַעלס זינגט.
עס זינגט מיכאַעלס.

מיטן פאלק

איך שפאן אדורך די ברייטע און די טיפע קאנטן
מיט יונגינקע, מיט שמייכלענדיקע לייטענאנטן
און מיט מאיאָרן — מיט באיאָרטע מענער.
און אז אינמיטן גאנג, אינמיטן וועג —
— ווער בין איך — גיבן זיי בא מיר א פּרעג —
— א דיכטער?

— Это ценно... Это очень ценно...

און אז פאָשעטע און פראָסטע לייט,
וואָס גייען דורך די וועלדער קעגן ווילדן דייטש,
ארבעטער פון ווייטסטע שטעט,
פוערים פון פאלק, איך וועלכען כ'דיי,

טרעגג מיכ פונוואן און ווער און וואָס איך בין —
גיבן זיי מיט אויגן מיך א גלעט,
ווי פאָשעטע און פראָסטע מענטשן קענען:
— א פאָעט?

— Это ценно... Это очень ценно...

און אז איך שלאכט אפ שליאכ מיכילאָווער דער פראָסט מיך פלעט
און רויטארמייער — גוטע זין פון מײַן מעדינע —
איך שניי א גויסעס מיך געפינען, —
זיי טראָגן מיך ארויס פון פּייער,
ווי ברידער ווי געטרײַע.
זיי טראָגן דורך מיך אפ די אקסלען דורך א מינענפעלד,
זיי ברענגען מיך אפ אקסלען איך א פויעריש געצעלט
און גיבן מיך די וויינענדיקע פרויען איבער,
און זאָגן שטרענג, מיט טרויער און מיט ליבע:
— זעט!
גיט אכטונג, היט איך אָפּ!
א פאָעט...

— Это ценно... Это очень ценно...

און גיבן כאוועריש א לאשטשע מיר דעם קאָפּ,
און גיין אוועק צוריק איך טיפער נאכט,
איך שלאכט,
צו גאָר די ראכוועסן, וואָס ברענען.

א שליטן פליט. מיט רעדנעס צוגעדעקט, כיליג שטומ.
דער סוינע מיך באפאלט מיט קנאלנדיקע פּייערן פון גענעם.
נאָר ס'נעמען הענט מיך גוטע, ווארעמע ארומ,
און עמעצ שעפטשעט שטיל,
און עמעצ שעפטשעט מילד:
— א דיכטער...
עס איז ווערטפול...

— Это ценно... Это очень ценно...

היימ אפן שלאכטפעלד

אינ דורכמארש הונדערטמיליקן, צי אינעם שלאָפּלאָז אפ די הארטע נארעס,
צי הייבט אונדז סימכע, צי פארקריצט די ציינ דער צאר אונדז,
אינ קייט אינ אויסגעצויגענער מיט פּיילנבויהנדיקע רייטער,
אינ וואלד אינ ווייס-פארשאַטענעם, אינ הורבעס נעבן שייטער,
אפ די דילן אינ די כורוועס, אונטער וואָגלענדיקער, האָגלענדיקער איימע,
אונטער פּייער, וואָס צערייסט, צעשמייסט, צעבלוטיקט און צעמיימעסט,
אריבער האלדז אינ זאמדן און אינ שליימ,
מיט קאָפּ פארגראָבענעם אינ זינקענדיקן ליימ,
אפ שטרעקעס אָפענע און אינ פארבאָרגסטן געהיימ,
פונ זעלנער-צוג —

א קוק,

פונ מיטן דעם געשלעג —

א פרעג:

— אוי, דו, מיט שענסטן און מיט טייערסטן געריימט,
ווער ביסטו, פאָטערלאנד? ווער ביסטו, היימ? —

דו ביסט אלצדינג, וואָס קלינגט דאָ און וואָס שטומט.
ביסט יעדער שטיינדעלע ארומ.

ביסט אינ דער ווייט דער פינקלענדיקער גוטער סימענ.
דו ביסט דער גאָרטן און דו ביסט דער הימל.

דו ביסט אינ דאָרפ אינ ליידיקן א באָרוועס יינגל א רוסיאווע.
לעמ מיר, לעמ אקסל מיינעם ביסט דער כאווער, —

פונ פיינעם שטאָפּ געהאָפּטן און געבויט,
ער גייט מיט מיר אפ טויט, דורכ טויט, אקעגן טויט.

דו ביסט די טווע אינעם פעלד, דאָס קינד אינ קלעמענדיקן פּלאַנט,
דו ביסט דער שווינגנדיקער וואלד באמ האָריזאָנט,

דו ביסט די קלאָרע וואָר, דו ביסט דער טיפער טרוימ,
דו ביסט די זילבער-ריטשקע נעבן וועג, באמ זוימ.

דו ביסט אינ יישעוו הארבסטיקן אפ אש און אפ טיל-טעל
א זקיינע אפ א גאנעק, — לעמ דער שוועל

זי שטייט און קוקט און קוקט און שטייט,
מיט טרערן אינ די אויגן אונדז באגלייט.

מיר גייען שטאָלצע, פריילעכע און גרינגע.

מיר גייען שטאָלצע, פריילעכע — און זינגען.
נאָר ס'וויסט די מאמע: מיר אהינ, אהינ גיין,
נאָר זי וויסט אירס: אינ פלאַקער-פּצער אירע זיג גיין.

— אוי, זאָל ניט טרעפן אונדז קיין קויל,
אוי, זאָל אינ פעלדער-הויל
קיין באַמבע אונדז ניט אויסרזיסן דאָס מויל.
אוי, זאָל אינ וועלדער-וויסט ניט פיקן אונדז קיין ווילדער פויגל... —
זי שטייט און קוקט און קוקט מיט טרערן אינ די אויגן.
ביסט, היימ, לעמ זאנגען אופגעגאנגענע א שלאנקע פויערטע,
א שטרענג-פארקלערטע, א פארטרויערטע.
דאָס פאָנעם — כמורנע, און די אויגן — גרויס,
זי שטייט באַם ברעג פון פעלד פארנאכט.
זי שרייט, זי פאָכעט מיטן פויסט,
ווען ס'גייט אדורכ מיינ מאכנע אפן שליאכ:
— שלאָגט די סאָנימ! אָן ראַכמאָנעס שלאָגט!
פלעט זיי און צעטרעט זיי און צעבראָקט!
און קריג מיט וואסער לויטערן זי ברענגט אונדז,
און קווייטן פרישע פונעם סאָד זי שענקט אונדז.
מיינ היימ, ביסט א קאָלוירטניצע א יונגע, א פארבענקטע.
דו ביסט א שטילע פאָדערונג און ביסט א האַרבער רופ,
דו ביסט די קוויקנדיקע לופט,
אפ די סטעפן שעפ איכ דיכ און שעפ.
ביסט יעדער רעגעלע, מיט בלוט, אינ בלוט אדורכגעלעבט.
ווען אלעס גלייט, ווען אלעס זידט, ווען אלעס ברענט דאָ —
דו שטייסט אָן שלייערן, און שאַרפ, און גאַנצ, און בלענדיק,
ווי דאַן, ווען ס'הייבט זיכ לעבן אָן, ווען לעבן זיכ פארענדיקט,
ווי דאַן, ווען מ'הענגט מיט גאָר דער וואָר
אפ שפינוועבס-דינער, דינער האָר,
ווען אינ די פאלדן פונעם באַרג, ווען אינ די שפאלטן פונעם פלויט,
ווען אינ די קנייטשן אפ דער הויט
עס וועגט דער גויל:
— טויט אָדער רויט...
טויט אָדער רויט...
געבוירן צי פארלוירן...

דו ביסט דער שעטעכ,
ווי מיט מיר מיליאָנען טרעטן
הויכ איבער אָפּגרונט, אפּ צעוויגטע ברעטער
אקעגן מילער פון קאנאָנען,
אקעגן אויגן, וואָלפּיש אָנגעצונדענע, פון סאָנימ,

ביסט ער און ער, און ער, און איכ —
אונטער דעם גערעכטיקן געריכט
פון גאָר דעם קומענדיקן ליכט.

דו ביסט דער אָנאָג: קיינמאָל, קיינמאָל ווערן מאט.
ביסט דער באַפעל: אדורכגייען די ערד, ווי א סאָלדאט,
אדורכגייען די ערד אפּ דורכ און דורכ
און איבערבלייבן נאָר אן עטעמל, א לייכטער שפור.

איכ האָב געזען, ווי ברידער-קריגער קוקן אומ זיכ צו דער ווייט.
דיין פינגער זעען זיי, דיין פינגער טייט:

— דורכ שטורעם-ווינט, דורכ פעלדזון, דורכ געפלאצטער בריק,
דורכ הוילעניש, דורכ גרוילעניש און דורכ פארסאמטע קוילן —
גיי און זיג!

עס האָט די ערד אזוי באפוילן!
עס האָט די צייט אזוי באפוילן!
דו אליין האָסט זיכ אזוי באפוילן!
די זון די גאָלדענע פון ענג-געפענגעניש דו ברענג צוריק!
גיי און זיג! —

ביסט, היימ, א ברעקל ערד, פיר ווענטלעכ מיט א דאכ
(עס איז דער קריגער דאָרט אמאָל, אמאָל געוועזן),
דאָרט גייען אומ באטאָן, באנאכט
לעבעדיקע טיילן פונעם קריגערס וועזן.
מע הערט דאָרט צו זיכ צו זיין ווייטן שפאנען
(ר'איז ווייט, ר'איז לעמ די האָרע-כוישעכ, נאָר ער איז פאראנען),
מע הערט דאָרט, מע קוקט דאָרט, מע שפירט
נאָך זיין יעדן ריר.
פון פרי ביז שפעט
מע שעפטשעט דאָרט, מע בעט:

— לעב און זיג, ליבער!
טײַערער! העלד! גיבער!
לעב און זיג פאר זיך, פאר מיר, פאר אונדז,
טאטע, נאָענטער, ברודער, זון! —

באנאכט, אינ פראָסט, נאָכ מײַלנ שניי,
אינ דער מאכנע, אינדערמיטנ ריי,
אינדערמיטנ שפאנענ איבער גרוב און גרוב און גרוב
דערזעט דער קריגער מיטאמאָל א פײַער־ אינ ווייטנ, אינ א שטוב,
א פײַערל אינ שניי, אינ נאכט.

דעם קריגער דאכט:
די שטוב אינ שײַנענ —
די שטוב איז זײַנע.

ער וועט אָנקלאפן אינ פענצטער אפ די ווייסע סטעפן,
וועט די אייגענע, די לאנג שוין ניט געווענע, די טיר אימ טאָן אן עפן,
און ווארעמקײט וועט אימ ארומנעמענ — אייגענע, טײַערע.
דער קריגער גייט צו זײַן שטוב, צו זײַן ווארעמקײט, צו זײַן פײַערל.

ביסט, היימ, א ברעקל ערד, ווו מ'האָט אמאָל די אויגן אופגעעפנט,
פונוואנענ מ'איז אמאָל אוועק אינ וועלט, די וועלט צו שעפן,
פונוואנענ מ'איז אמאָל אוועקגעגאנגענ
עטעמענ און זוכנ און זיך ראנגלענ,
עטעמענ און דאָס גליק צו פאנגענ.

דו ביסט דאָס וואָרט דאָס ערשטע און דער ערשטער בלוי,
אינ ערשטן פּרילינג-סאָד די ערשטע פּרילינג-פרוי.
ביסט דער געוויינ דער ערשטער, אויסבאהאלטן, אינ דער שטיל.
דו ביסט דער ערשטער שמיכל און די ערשטע שפיל.

אינ גאנג אינ פײַערדיקן אונטער זון און שטערן,
אינ גאנג אינ פלאמיקן אפ קיינמאָל זיך ניט אומצוקערן,
אינ גאנג דורכ שטאָכ און בראָך און בלוט, וואָס שטראָמט פונ ווינדן, —
דו ביסט פאר אויגן, צוגעשלאָסענע אינמיטן גאנג אפ א סעקונדע —
רינגעלעך, טאנצנדיקע בלויע רינגעלעך,
ווי דאן, ווען מ'איז געווען א רינגעלעך,
אן אומשולדיק צעניאָריק רינגעלעך...

בלויז אומלייט אָן אַן אָפּשטאַמ, בלויז פאַרקרימטע און פאַרדאָרבענע,
בלויז ווערעמדיקע, נידעריקע, קליינטשיקע
ווייסנ פונ קיינ צאָרן, פונ קיינ ראנגל, פונ קיינ קאָרבן ניט
פאַר דיר, איינ-איינציקע.

מיליאָנען ברידער — לעבעדיק און יונג און פריש —
האַבן שוינ אפּ אייביק זיך מיט דיר פאַרמישט.

און טאָן און נאכט עס הילכט די טופעניש אינ סטעפּ.
מיליאָנען לעבעדיקע גיבן אָפּ פאַר דיר די קעפּ,
ס'לעבן ס'איינציקע פאַר דיר, איינ-איינציקע.

באַמ האָריוואָנט — דער לוינ:
דאָס בליענדיקע פעלד, דער קלינגענדיקער בוימ.

מיט פענעמער מיט שינענדיקע, פול מיט פריידן,
עס וועלן דינע זיך די ווילע שפאנען קרעפטיק.
ווי עס באהעפט א יונג זיך מיט א מיידל,
עס וועלן זיך די זיך דינע מיט דיר באהעפטן.

1942

מײַן באַריכט

I

וועט איר מיכ ארומרינגלען אינען ענגען כאווערשישן קרייז, איך זאל אייך אלעס, אלעס וועגן זיך דערציילן. יא, פריינט. איך האָב מיט זיך געבראכט א וועלט מיט נײַס, עס איז מיר שווער אינען אָט דער אשרעס אויסצוווילן. ס'האָט מיך די ערד מיט גרויל און העלדישקײַט געשפּיזט, און יעדער ברעקעלע איז מיר טײַער, הייליק. ס'האָט יעדער פינטעלע אינען האַרצן זיך אריינגעשניטן גוט, ווײַל יעדער פינטעלע איז מענטש און שלאכט און העלדנטאט און בלוט.

II

שוין באלד צוויי יאָר, אז איך האָב אייך פארלאָזט. ס'האָט מיך, ס'האָט אייך אינען גאָר דער ווײַט פארטריבן. כוועל אייך, כאוויירימ, זאָגן אופריכטיק און פראָסט: כ'האָב אייך דערמאָנט, כ'האָב אייך דערמאָנט מיט ליבע. כ'בינ דורכגעגאן דורכ טויט, דורכ פײַערן, דורכ פראָסט, און איר זײַנט דאָך מײַן איינציקער, מײַן באשערטער קיבעצ. כ'בינ זאָ אפּסנײַ, געבליבן לעבן דורכ א נעס בינ. כ'האָב איצט מיט אייך אן אנדערן, א גרויסן כעזשבנ, —

III

דעם כעזשבנ פון א וועלט, א לאַנד, א פּאָלק. ס'וועט מײַן באַריכט געגעבן ווערן אינען די גרויסע, רײַכע ביכער. אפּ דער באגעגעניש מיט אייך איך האָב זיך ניט געריכט: עס האָט מיך שוין דער טויט ארומגעהאלדזט אפּ זיכער. ס'האָט מיך געראטעוועט א ביסל וואַרעמקײַט, א ביסל ליכט. כ'בינ צווישן אייך — א ייד, א קאָמאנדיר, א דיכטער. איך גיי ארום אינען מאַסקווע אונדזערער מיט האַרצ, וואָס שטוינט אפּ יעדן שטיינ, אפּ יעדן טײַערן, איך לעב און ווינ.

IV

איך גיי אפּסנײַ ארום אינען אונדזער מאַסקווע-שטאָט, און פיס פארווינדעטע אפּן טראָטואַר מיך וויגן. אויך איך האָב, מאַסקווע, דיך געהיט פון ווילדן שפּאַט. עס פרייט אונדז אלע פריי היינט די טרומייט פון זיגן,

מײַנ אויער איז נאָכ וואַכ צום שאַרפּן רופּ: — В поход! —
האָט מיר אַ נאַכט אינעם האַרצן טיפּ ארײַנגעשרינג.
אַצינד, דער זעלבער היטער, אפּ די גאַסן דײַנע שפּאַן איך,
דו, שטאָט, וואָס איך האָב דיך געהיט אפּ פעלדער אפּ ריאַזאַנער.

V

איך בין די געגנט פון פּאָטערלאַנד אדורכגעגאַנגענע צופּיס,
מיט אַ נאַגאַן, — פאַר מײַנע פּלעצער און פאַר מײַנע גאַסן.
איך בין געגאַנגען מיט די קינדער פון דער ווילדער מאמע Ручь,
געטראַגן האָבן מיר אפּ זיך די שווערסטע מאסע.
די אויגן אַהאַב געקושט, די ברוסט האָב איך געקושט
דער ערד דער שײַנער, וואָס באַזונגען האָט געקראַסאָוו.
איך דער נעשאַמע מײַנער האָבן בליקן, ווּינקען, רייד
אַפּ טאַמיר זיך באַזעצט און כ׳היט זיי שטילערהייט.

VI

געגאַנגען זײַנען מיר — אַ גרויס און מעכטיק לאַנד.
געגאַנגען זײַנען מיר אַקעגן שוואַרצסטער פון די פעסטן.
געגאַנגען זײַנען מיר — אַ הויכע לעבעדיקע וואנט,
אַ באַרג אַ שטאַלענער, אַנ עטעמענדיקע פעסטונג.
געגאַנגען זײַנען מיר דורך וואַסער און דורך בראַנד,
ס׳זאָל ווערן וואַרעמער די פּייגעלעך אינעם פעסטן.
געגאַנגען זײַנען מיר פאַר אלעס, וואָס מיר כאָוען און מיר ליבן.
אוי, וויפּיל זײַנען פּרײַנט מײַנע אינעם פּלאַמ געבליבן...

VII

כ׳האַב מיטן לײַב מײַנעם געפּאַרשט די שטרעקעס פון מײַנ היים.
עס האָט מײַן בלוט געטריפּט אפּ אירע טיפע שנייען.
ווען כ׳בין אפּ וואַכ אפּ סטעפּ געשטאַנען איינ-אַליין,
אַפּ דאַכוועס ערדישער און הימלשער איר גיורל כ׳האַב געלייענט.
וועסט בליבן אייביק-פּרײַ און אייביק-שטאַלץ און אייביק-שיין,
באדעקט מיט רום פון העלדישע ארמייען,
אַ זון וועט אופּגייען נאָכ גרעסער פון דײַן וויי,
מײַן טײַער פּאָטערלאַנד, סאָוועטישע ראַסײ!

VIII

איך בין פאר דיר אוועקגעגאנג אין שוידערלעכע הויל,
א מילדער, צארטער מענטש, א ריכער זינגער.
ס'האט מיר דאָס הארץ פארשטיינט די פינצטערניש, דער גרויל.
עס האָט די קרירע מיר געליימט די פינגער.
איך האָב פארקריצט די ציינ, פארשלאָסן כ'האָב דאָס מויל:
— כ'וועל אומקומען, נאָר זאָל דעם היימלאנד ווערן גרינגער! —
איך בין דורך שליאכע בלוטיקע געגאנגען פארן גרויסן פרידן,
פאר רוסן און קאזאכען, פאר אוקראינער און פאר ייִדן.

IX

מיינ פאָלק, מיינ ייִדיש פאָלק... דו האָסט דאָך מיר דעם גלי,
די פיינ, די שיינ, דעם טיפן מוט געגעבן.
„בעדאָמאיך כאַי!...!...“
„איך דיין בלוט זאָלסטו לעבן... איך דיין בלוט זאָלסטו לעבן...“
ביסט אלע, אלע נאכט, ביסט אלע, אלע פרי
מיט מיר, ארמייער, מיטגעגאנגען נאָענט, נעבן.
ניט דו ביסט אומריינ, פאָלק. דיין פיינט איז קייט און ברוד.
ביסט ריינ, מיינ ייִדיש פאָלק, און הייליק איז דיין בלוט!..

X

און ווער עס זאָגט, אז איך, איך בין דאָ פרעמד,
ווער ס'קוקט אפ מיר מיט גאל און גיפטיק און פארביסן —
דער וויסטער רוכ אימ וויסט, דער וויסטער רוכ אימ נעמט, —
ניט מיינ נאגאן — מיינ כאווערס ביקס וועט אימ צעשיסן.
מיינ פאָלק, מיינ ייִדיש פאָלק איז זיידן, איז פארבלוטיקט העמד,
פון ווייטסטע צוקונפטן די פעלקער דיכ באגריסן.
כ'בין שטאָלצ, איך זאָג עס איבער אלע, אלע שכיטעס:
ס'איז מיינ געזיכט און ס'איז מיינ גאנג און ס'איז מיינ הארץ — סעמיטיש.

XI

אַט גייען זיי אהערצו, די כאוויירימ מיינע, מיינע פריינט,
די לעבנס-מיטגייער, די שטומענדיקע העלדן.
אַליעווסקי קומט אריין און ראָסינ קומט אריין,
ס'קומט ווינער, ס'קומט גורשטיינ, ס'קומט גאָדינער, ס'קומט זעלדיג.

זיי האָבן זיך דערוואַסט, אז ס'איז מיין אַוונט היינט.
אַט וועלן זיי דאָ באלד צום וואָרט זיך מעלדן.
איר זעט דען ניט? אַט שטייען זיי, אַט דאָרטן, בא דער שוועל.
איך גלויב: די ליד, וואָס כ'לייען, זיי געפעלט.

XII

איך גיי אינ מאַסקווע אומ און שפיר נאָך וואָרט און טאט.
יאָ, הארטער איז דאָס הארץ, יאָ, שארפער זינען אויגן.
איך הער די פרייד-טרומייט: — באפרייט איז סטאלינגראד!
דער זיטש האָט פון וואָרעניעוּש אָפגעצויגן! —
גערימט זאָל זיין דער יידישער דער שטארקער יאט,
וואָס איז דער ערשטער אפ דער פעסטונג-וואנט ארופגעפלויגן.
גערימט, געלויבט, געבענטשט זאָל זיין אפ אלע יאָרן
דער האס דער מעכטיקער, דער אומדערבארעמדיקער צאָרן.

XIII

איך גיי אינ מאַסקווע אומ אן אייגענער, א טוישעוּ, ניט קיין גאסט.
און פלוצעם עס פארפליצט דער הייסער קאס מיכ.
איך גיי אינ מאַסקווע אומ פון ליק צו ליק, פון גאס צו גאס,
און ס'דאכט מיר, עמ באפאלט דער שטיקנדיקער גאז מיכ.
דער פיינט איז נאָך פאראן! עס איז נאָך שווער די לאסט!
דער פיינט איז נאָענט נאָך! דער פיינט איז נאָך אינ וויאזמע!
זיי וואכ! זיי וואכ! אַט באלד, אַט-אַט
עס וועט א הילכ געבן, א רופ געבן: В поход!

XIV

און דאָס איז אלץ דערוויייל. דערוויייל זאָל זיין גענוג.
מיר וועלן טרעפן זיך און כ'וועל נאָך פיל דערציילן.
עס איז מיין זון ארזינגעטראַטן אינ קאָמיוג.
מיר וועלן טרעפן זיך, מיר וועלן זיך נאָך טיילן.
ס'איז סטאלין גרויס און שטארק און ווינדער-קלוג.
דאָס לאנד אונדזערס איז שיינ און שטארק און הייליק.
ס'איז הויכס פאראן א סאכ. פאראן אויך טרויער.
דער העמשעך קומט. דערציילן כ'וועל גענויער.

די שוועסטער אונדזערע

וועג עס באפאלט די נאכט מיט קנאלערני, מיט פֿייערן,
מיט דרֶאָענדיקע לֶיכטערלעך — ראקעטן,
וועג ס'קומט, וועג ס'פליט דער פעך-און-שוועבל
אפן לעבן פונ די דערפער און די שטעט אָן,
וועג דורך בערג און טאָלן, שטומענדיק,
די כאַיאָלעס אונדזערע אקעגן סוינע טרעטן,
וועג עס צעהילכט זיך דער געוועט
פון טאנק, אערֶאָפלאַן, הארמאטן און באַנגעטן —
זי גייט אין ריי מיט אלעמען,
איר פעסטן גאנג וועט גאָרניט ניט פארצאמען:
קיינ טליע ניט, קיינ קויל, קיינ באַמבע ניט,
קיינ גאון, וואָס פארסאמען.
זי גייט אין ריי מיט אלעמען
דורך שווערד, דורך יאמען בלוטיקע, דורך פלאמען —
די שיינע אונדזערע, די שוועסטער אונדזערע,
אונדזערע טרייע, ליבע מאמע.
זי גייט אין אָנטאָן אין ארמייִשן
דורך וויי און דורך געשריי און דורך געוואָי —
די שוועסטער אונדזערע, די בעסטע אונדזערע,
אונדזער פרוי.

זי גייט אין אָנטאָן רויטארמייִשן
מיט זעלנערישע הארטע טריט,
זי גייט מיט פאָנען רויטארמייִשע,
און קיינמאָל ווערט איר הארץ ניט מיד.
א זון צעגליט איר לייב אין זומער-סטעפ,
א זאווערוכע זי פארדרייט, פארשיט,
זי גייט דורך שטורעם-ווינט, זי גייט דורך ווירבל-ווינט —
א קריגערן, א זיגערן, א ליד.
די מאכנעס — איינע קעגן צווייטער אינעם פעלד צעשטעלט,
און קאנאָנע קנאלט.
אינ פלאַקער-פֿייערן — די שטעטלעך-שטעטעלעך.
עס ברענט דער וואלד.
אפ וועגן אינ געשלעג, אינמיטן ראנגלעניש —

איר שיינ געזיכט, איר צארט געשטאלט
 אינ אָנטאָג רויטארמיישן, מיט שטערן רויטארמיישן.
 אונ אויב זי פאלט... אונ אויב זי פאלט...
 די גריגע גראָז אונ די ווייסע שנייען
 אונ די ווייסע בלויע הימלען האָרענ:
 — איכ בין געפאלן, פאָטערלאנד, איכ בין געשטאָרבן. פאָטערלאנד,
 פאר דיין ניצאָכנ... —

עס האָט מיין צוג געיאָגט צום פראָנט.
 ס'האָט מיטגעיאָגט די זון אונ די לעוואָנע.
 עס האָט מיין צוג געיאָגט צום פראָנט,
 מ'איז אפ א סטאנציע ארויס פון די וואגאָנען.
 איכ האָב געזען דאָרט: צווישן רעלסן טאנצט
 א צוואנציקיאָריקע, מיט א יידיש פאָנעם.
 זי האָט געטאנצט, מיין פאָלק האָט מיטגעטאנצט
 לעמ די קוילנוואפער אונ קאנאָנען.
 זי האָט געטאנצט אונ צוגעוונגען שטיל
 מיט פריידיקע, מיט וועקנדיקע טענער.
 זי האָט געטאנצט, דער מוט האָט זיכ געשטארקט
 בא די קריגער, בא די שלאנקע מענער.
 זי האָט געטאנצט, אונ ס'האָבן מיטגעטאנצט מיט איר
 גרוינער, רוסן, ייִדן אונ ארמענער.
 זי האָט געטאנצט, ס'האָט איר געזיכט געשיינט
 אלץ ליכטיקער, אלץ פריידיקער, אלץ שענער.
 עס איז געווען סאָפ טאָג. ס'האָט צווישן רעלסן-וועג,
 באדעקט מיט גאָלד, איר קערפער זיכ געוויגט.
 זי האָט געטאנצט. מיין פאָלק, מיין פאָלק האָט מיטגעטאנצט
 דעם טאנצ פון לעבן אונ פון זיג.

אינ קעלער-טיפ — א דיל.
 מ'האָט אונדז אהער אָט ערשט געבראכט.
 ס'שוט וויי, נאָר ריי לעמ ריי ליגט שטיל.
 מיר זיינען דאָרט נאָכ, אינ קאָכ פון שלאכט.
 עס טרייסלען זיכ די ווענט,
 מיט באַמבעס שיט אונ שיט די נאכט.
 זי גייט מיט ליכטע טריט לעמ אונדז,

לעמ ווונדנ אונדזערע זי היט, זי וואכט.
 זי גייט מיט לייכטע טריט לעמ אונדז,
 א שוועסטערקע, א דאָקטערקע, א מילדע פרוי.
 מיר זיינען דאָרט נאָך, און איינער שפּרינגט נאָך אופ:
 — За Сталина! За Родину! В бой!
 זי בייגט זיך אָן צו אונדז, זי נייגט זיך צו צו אונדז —
 א וועלט מיט ווארעמקייט, א יאמ מיט בלוי.
 איך שליס די אויגן צו, כ'פלי אָפּ איך כ'אלעמ-טיפ:
 דאָס איינציק לעבן מיינס מיינ שוועסטער איך פארטרוי,
 איר נאָמען כ'האָב
 טיפ-טיפ פארשריבן,
 אפ אָנדענק שטענדיקן,
 אפ שטענדיק ליבן.

איך שטיילן „טיל“,

ווען צו דעם פענצטער גיי איך צו איך די פרימאָרגנס,
 זי גייט אדורכ איך ארבעטער-קאָסטיומ,
 איך שפיר איר נאָך, איך מיינ שפיטאָל-צימער פארבאָרגן.
 איך ווייס: עס איז איר טאטע איך סמאָלענסק געטויט,
 איך אומאן איך ברודערל דערוואָרגן.
 איך ווייס: איר וויי איז גרויס,
 נאָך אפ איר פאָנעם — אנדערע, גאָר אנדערע זאָרגן.
 די אויגן אירע — טיפ פארקלערט.
 זי איז מיט שליכעס וויכטיקע באלאָדן.
 זי גייט אדורכ איך ארבעטער-קאָסטיומ,
 זי קומט, אן אינושעניער, צו איר זאוואָד אָן.
 באַטאָג, באַנאכט זי שטייט דאָרט לעמ דער ראָד.
 — דו וועסט באַצאָלן, סוינע, פארן שאָדן!
 דו האָסט באַגאָסן שטעט מיט בלוט,
 דו וועסט זיך איך דיינ בלוט דיינ אייגנס באַדן! —
 זי גרייט דעם טאנק, זי גרייט די באַמבע צו,
 זי הארטעוועט דעם שטאָל.
 באַשטראָפּ, מיינ שוועסטער — אינושעניער,
 באַשטראָפּ, באַצאָלן!
 די מאמעס — די קאָלוירטניצעס די טרייע
 איך דער געגנט פון דער שטאָט ריאזאן,

וואָס האָבן מיך, פארווונדעטן, געהאָדעוועט:
 — „עס זײַנען בא אונדז אויכעט קינדער אפן פּראָנט פאראנ"....
 און די, וואָס פירן דורכן ווינטער-סטעפּ
 די באַן,
 און די, וואָס פליען אין די הימל-הייכן
 אפּ אערֶאָפּלאַן,
 און די, וואָס היטן אפּ די פעלדער
 אונדזער ברויט,
 און די, וואָס שענקען פאר די ברידער
 ס'בלוט דאָס רויטס,
 און די, וואָס זייער שטארקייט
 שאפט און בויט,
 און די, וואָס זייער מוט
 באזיגט דעם טויט,
 די שוועסטער מײַנע לעמ הארמאטן,
 אפּ די מינענטרעגער, אפּ די רויטע קרייטערס, —
 מײַנ גרוס מײַנ הארציקער,
 מײַנ גרוס מײַנ הייסער.

אָט איז זײַן גאס

איך זאָג עס שטיל צו זיך, ס'זאָל ניט דערגיין צו קיינעם,
 איך זאָג עס, ווען איך גיי פונ שרײַבערישן קלוב:
 — קומ, עזראָ, לאָמיר איצט ארײַנגייען צו דעם פריינט דעם שיינעם.
 אָט איז זײַן גאס, אָט איז זײַן שטוב. —
 און ס'פּיבערט מיך, און כ'שפאר זיך צו צום טעלעגראפן-סלופ,
 און מײַנע אויגן וויינען און ניט וויינען.

עס איז געווען, געשען אין טעג אין יענע,
 ווען מיר זײַנען געגאנגען אלע אין דער „אָפּאָלטשעניע“.

אפּ מאלע-קיסלאָווסקי פאראן א הויפּ, א שול.
 ס'איז דאן געווען דאָרטן מיט מענטשן און מיט טומל פול.

ס'איז דאן געווען דער אָנהייב פונעם קריג דעם שווערב.
דאָרט האָבן שרײַבער שיסן זיך געלערנט.

אפּ מאלע-קיסלאָווסקי לעמ הויפּ, באַמ ראָג
מיר האָבן זיך באַגעגנט אין אַ זומערדיקן טאָג
און איינער צו דעם אנדערן געזאָגט:

— געוויס, געוויס...

ס'וועט זײַן אונדז שווער... עס וועט אונדז זײַן ניט זיס...
נאָר זײַן מיר זײַנען אין אַ ליכטיקן רעשום.
עס איז אַ פליכט, עס איז אַ מוז.
ס'ווערט אלעס, אלעס, אלעס איצט געגעבן...
אלצ... דאָס לעבן...

מיר וועלן נעמען יעדערער אַ ביקס, אַ שווערד, אַ שפיז.
מיר וועלן גייען בייקל מירן פאלן פונ די פיס...—

אזוי-אָ האָבן מיר אין יענע טעג אין יענע אומגעווערערע,
אזוי-אָ האָבן מיר מיט כאווער מײַנעם זיך געשווירן.

און אוועקגעגאנגען זײַנען מיר געטרײַ,
מיט ביקסן, ברענגען די געולע.

עס איז מײַן פריינט געפאלן ערגעץ לעמ מאָזשיסקי,
איך בין געפאלן פונ די פיס לעמ טולע,
אין פראָסט, אין שניי, באדעקט מיט ווונדן.
ס'האָט מיך פונ טויט ארויסגעשלעפט אַ ווונדער.

כ'וויל איצט אריינגיין צו דעם כאווער מײַנעם, כ'וויל אימ אַלץ דערציילן.
ער האָט געקענט די ווונד די טיפסטע היילן.
ער האָט געקענט ארויסציען פונ ערגסטן און פונ בייזסטן.
ער האָט געקענט מיט גוטן שמייכל טרייסטן.

קומט, פריינט, קומט, לאָמיר אלע איצט פונדאן, אינינעם,
קומט, לאָמיר אלע איצט אריינגייען צו דעם פריינט דעם שיינעם.
ער וועט מיט מילדן שמייכל אונדז באַגעגענען, ווי אלעמאָל.
ער וועט, ווי שטענדיק, אלצ פארשריבן אינעם פראָטאָקאָל.
אין שפעטער נאכט-שאָ, כאָטש ער איז שוין לאנג פארמאטערט,
ער וועט דערציילן וועגן מענדעלען און וועגן יידישן טעאטער.

ער האָט געקענט די שווערסטע שאַ
פארגרינגערן, באשניצען און באכיינען.
קומט, פריינט, קומט, לאָמיר אלע איצט אריינגייען צו דעם פריינט
דעם שיינעם.

נאָר ס'איז מיין ליבער פריינט נישטאָ, נישטאָ, נישטאָ.
און קיינער ווייסט ניט, וווּ באהאלטן זיין געבייט איז.

זיין גייסט פליט אומ אינ הימלשט אינ טיפן בלאָ.

געפאלן איז מיין פריינט, קעדיי די וועלט זאָל פריי זיין.
עס וויינט מיין הארץ, כאָטש, דאכט זיך, ס'איז פונ אײַנע.

1943

איינציקע — איינע

דאָס בלוט האָט פארגאָסן די פעלדער, די שטיינער,
די גערטנער, די זון און די לויטערסטע כיינען.
אינ הארצן פארווידעט — איך עטעם נאָך, גיי נאָך,
און דו ביסט מיין איינציקע — איינע.

מיין ליבע! מיט אויגן, וואָס קיינמאָל ניט וויינען,
דו זאָגסט: „איך בין גראָ שוין, איך בין שוין א זקיינע.“
איך קוש דייןע אויגן: — אוי, טייערע, ניינ נאָך,
דו ביסט דאָך מיין איינציקע — איינע.

מיין ליבשאפט איז רייך נאָך, מיין ליבשאפט איז מאכטפול.
פארצאָרנט, פארבלומיקט און ווייפול, און נאכטפול,
כ'בינ אופ פונעם גרוב אפן שנייקן שלאכטפעלד:
— דו ביסט דאָך מיין איינציקע — איינע! —

א נעס איז געשען: ניט געטייט האָט די קויל מיך,
עס האָט מיך די שווערד פונעם פיינט ניט געקוילעט.
דער ווינט האָט געבראכט מיך: — דו ביסט דאָך מיין ווילע,
דו ביסט דאָך מיין איינציקע — איינע! —

געוואכט האָט מיין היטער, א נעס האָט גערטאָפן:
ניט דורכגעשפיוזט האָט מיך דער פראָסטיקער צאָפן,

איך בין איך די הורבעס ניט איינגעשלאָפּן,
דו ביסט דאָך מײַנ איינציקע — איינע!

הער: דו ביסט אצינדערט נאָך מערער מיר טײַער.
אויב טרײַ ביסט געוועזן — דו זײַ נאָך געטרײַער.
איך בין דיר געשאַנקען פּונד ריזיקן פּײַער,
דו ביסט דאָך מײַנ איינציקע — איינע.

עס ברענט אונדזער פּאָלק איך די שטעטלשע שטיבער.
מע וואַרגט אונדזער פּאָלק איך די הינטישע גריבער.
אינמיטן דער סרייפּע דו ביסט מיר נאָך ליבער,
אוי, טײַערע, איינציקע — איינע.

מע שטיקט אונדזער וועלט איך די הינטישע יארן.
עס לעבט אונדזער וועלט אונטער שוואַרצסטע געפארן.
ס'קומט יעדער פּרימאַרגן מיט צאָרן, מיט צאָר אָן,
אוי, טײַערע, איינציקע — איינע.

באַטאָג און באַנאַכט אפּן שלאַכט-פּעלד מײַנ כאַל,
און טויזנטער פּאלן, און ס'קומען אופּ נײַע,
און איך בין מיט זײַ אינעם ריזיקן פּײַער,
אוי, טײַערע, איינציקע — איינע.

און, מעגלעך, דו האַסט מיך אצינדערט באַגעגנט
אינמיטן דער ראַנגלעניש נאָר אפּ א רעגע,
כ'וועל מאַרגן אוועקגיין אפּסניי איך געשלעגן,
אוי, טײַערע, איינציקע — איינע.

זעסט? ביידע געעלטערט. זעסט? ביידע — פּאָומאַגערט.
נאָר אלץ ניט געבויגן, נאָך אלץ ניט דערשלאָגן.
מיט בלוט פּונעם דיכטערשן האַרצן איך זאָג דיר:
דו ביסט דאָך מײַנ איינציקע — איינע.

מיר האָבן באַהעפּט זיך אָן כּופּע-קידושן
אפּ זוניקן לעבן, אפּ גליקלעכער דו-שײַן.
פּונד שלאַכט-פּעלד געקומען כּײַנ — שטיל דיך א קוש טאָן,
מײַנ טײַערע, איינציקע — איינע.

די שווערד האָט פארטיליקט מיליאָנען געבליבענע.
דאָס בלוט האָט פארגאָסן די קינדער די ריינע.
אינ הארצן פארווונדעט, איכ עטעמ נאָכ, גיי נאָכ,
אונ דו ביסט מיין איינציקע — איינע.

נאָכ אלץ ניט דערשלאָגן, נאָכ אלץ ניט צעבראָכן.
מיר וועלן אדורכגיין מיט שווערסטע פונ יאָכן.
מיר דארפן דערלעבן צום גרעסטן ניצאָכן,
מיין טייערע, איינציקע — איינע.

א סאכ, א סאכ...

מיין מויעכ האָט געלאָזן דאָרט א סאכ, א סאכ.
אצינדערט איז ער אָפגעצערט אונ שוואכ.

עס איז מיר א ביוויענ: כ'קום אהער
מיט הענט אונ פיס אונ צונג, וואָס דינען שווער.

ס'איז דאָרט מיט מיר א סאכ, א סאכ געשען.
כ'האָב מיטגעבראכט א וואָרט, וואָס אינעווייניק ברענט.

אויב נאָר עס וועט דאָס הייסע וואָרט גאָר גיכ
אינ גרויסער סרייפע ניט פארברענען מיכ,
עס וועט אינ וועלט ארויס מיט פּייערדיקן וויי,
מיט גרויס געוואָל אונ מעכטיקן געשריי,
מיט רויטן בלוט אפ ווייסן, טיפן שניי...

אונ איר, מיין פרוי, מיין זון, אנטשולדיקט מיר דערווייַל
מיין גרייז מיין קליינינקע, ווען כ'לעב אפ טויזנט מייל.

כ'האָב פּריינט פארווונדעטע, וואָס רעדן קוימ: בום-בום...
נאָר איכ... איכ בין נאָכ גיט אינגאנצן טריב אונ שטומ.

אונ אויב נאָר זאָגן וועט איר מיר א וואָרט א גוטס —
איז מיט דער נעשאַמע, וואָס איז דורכגעגאנגען יארן שמוצ

און איז געבליבן זעענדיק און איז געבליבן ריינ
(נאָר איינגעזאפט אינ זיך א יאמ געוויינ),

כ'וועל זאָגן אייך, מיינ פרוי, מיינ זון, א דאנק;
— א דאנק פאר מילדן וואָרט, פאר ווארעמענ געשאנק.
כ'בינ נאָך ניט טויב און שטומ. עס דינט מיר מיינ געזאנג.

קאָן זיינ, אז מאָרגן-איבערמאָרגן פלוצעם איר דערהערט,
ווי עס פארנעמט מיינ פייער-וואָרט די גאנצע ערד.

1942

שטיי אופ און גיי!

האָסט א ווקסיקן זון, נאָר אליין ווי א קינד
גייסטו אומ ניט באוואכט, גייסטו אומ ניט באשיצט.
ווי זאָל איך אייך, טייערע, היטן אָט-איצט,
ווי זאָל איך אייך, נאָענטע, שיצן אצינד?

באטאָג און באנאכט אלץ מיר דאכט זיך און דאכט,
אז געבליבן כ'בינ דאָרט אפן שנייקן שליאכ,
אינ פארשאַלטענער ראָד, אינ פארקישעפטער ראָד,
אפן פראָסטיקן וועג לעמ מיכילאָוו דער שטאָט,
מיט פארגליווערטע הענט און די ציינער פארקריצט,
און איך ליג דאָרט ביז היינט און איך שטארב דאָרט אויך איצט.

נאָר זיינ, מיינע טייערע, זיינ. איך שפאס.
ווי כ'האָב זיך געהייסן: — נאָר ניט מעשוואס!
ווי כ'האָב זיך אינ שווארצן אינ אומקום-גרויל
באפוילן: — ניט שענק זיך אינ קאָפּ די קויל!
ווי כ'האָב זיך געהייסן: — שטיי אופ פון שניי!
— אויך איצט כ'וועל זיך הייסן: — שטיי אופ און גיי!
— אראָפּטרייסלען וועל איך דעם בארג מיט וויי.
מ'דארף זיך שטעלן אינ ריי? כ'וועל זיך שטעלן אינ ריי —
א קינד — א באשיצער פון קינדערלעך צוויי.

ווייל טייער זענט איר מיר, קינדערלעך, ביידע,
מיר, דעם קינד, וואָס מע רופט אימ שוין „זיידע“.

צו א פריינט

...א דיכטער און א קינד,
אריינגעשליידערט אינ א פייערדיקן ווינט,
א דיכטער און א קינד
אונטער דער שווארצסטער, ווילדסטער כמארע—
האָב איכ ניט פארדינט
א וואָרט א כאוועריש, א וואָרט א ווארעמס?

נאָר זאָל זיין אזוי, מיין פריינט מיין טייערער,
איכ פארגיב.
איר זענט מיר זייער טייער,
און איכ האָב אייך ליב.

איר זענט מיכטאמע שטארק פארנומען.
איר זענט פארטאָן
אינ די איניאַנימ
פונ דער בלוטנדיקער אומע.

ווי איכ שטיי
און ווי איכ גיי—
גייט מיר נאָכ דאָס בלוט,
גייט מיר נאָכ דער וויי.

דער קוילנווארפער צינדט און שינדט
און ברענט און שניידט
אלע פרי אינ שטעט אינ יידישע
צו טויזנט לייט.

אפן בארג מיט אש,
אפ די כאָרעווע ווענט
די מאמע ליגט געקוילעט,
די טאָכטער ווערט געשענדט.

ס'טרעט דער באגנעט דורכ שטעט
און טויזנטער צעשטעכט.
און דער טאנק
די שטיבלעך מיט די איינזונדער צעברעכט.

און מיליאָנען שטילערהייט
דער כאלעפּ שעכט, שעכט,
און מיליאָנען שפּאנען
מיטן געלבן שמאַטקעלע פון קנעכט.

א ווייטן גוואלד איך הער
איך שטילקייט פון די נעכט:
עס איז דער אומע מיינער
ביטער, פינצטער, שלעכט.

דאָס בלוט מיך פייניקט און פארפאָלגט.
כ'זאָג אלע טאָג דאָס וואָרט, וואָס כ'האַב געטראָפּן באַ שטשעדרינענ:
„ווען איך באַטראַכט די לייך פון אָט-דעם פּאָלק,
הייב איך אָן אַראָפּגיין פונעם זינען“.

כ'הער אלע נאכט דאָס קרעכצעניש
פון לייב צעדראָשנס און צעמאָלטס...

און איר, מיינ פריינט מיינ טייערער,
איר זענט דאָך אונדזער שטאַלצ,
איר זענט דאָך אונדזער שיינער,
אונדזער גרויסער,
אונדזער הייסער
מייליץ-יוישער.

איר זענט אצינד פארנומען שטארק.
איר טראָגט אפּ פלייצע אַנזערער אַ שווערן באַרג.
ס'איז פון מיינ זייט, זעט אויס,
געווען אַ האָזע
אַיך צו מאַטרעכ זיין
מיט מיינ בריוו אין פּראָזע.

אַנטשולדיקט מיר, פאַרגיט
אַ יענע פּראָזע און אָט-די-אַ ליד.

איך לעב, מיינ פריינט מיינ טייערער,
איך לעב.

כ'בין ניט דערוואַרגן, ניט געשאַכטן,
ניט געקעפט.

איך קומ פון קריג —
א שווער-פארווונדעטער סאַלדאט,
מיט הענט מיט אַפגעפרוירענע
באמ האלדונ א הארמאט.
דאָס בלוט פון קיעוו און פון מינסק,
פון לענינגראד, פון סטאלינגראד,
אַט נאָך א ווייל —
דאָס בלוט דעם מויעכ מיר פארפלייצט.

כ'וועל בלייבן ליגן
אפ דער גרויסער ערד געקרייצט:

— מאמע-ערד!
כ'האַב דיר געזונגען גוט,
כ'האַב גליק פאר דיר באגערט.
איז מיר דער טויט דעו פינצטערער באשערט,
דער טויט אָן זינען און אָן זינ? —

נאָר נייג, מיינ פריינט מיינ טייערער,
אַ, נייג.
כ'האַב פון די עלטער-עלטער-זיידעס
קראפט און מוט געיאַרשנט.
איך גלייב, איך מיינ:
כ'וועל נאָך אדורכגייען מיט זיגערישע מאַרשן
דורך סמאָלענסק, דורך ביאליסטאָק, דורך וואַרשע
ביז צו די טויערן, ביז צו די פלעצער פון בערלין.
1942

אָן אַן אַדְרֵעס

...כ'ווייס, אז דו לעבסט און ביסט ניט פארגרויט.
דו בעטסט, כ'זאָל אינ קרירע ניט אומפאלן טויט.
דו בעטסט, כ'זאָל אינ פּייער ניט ווערן פארברענט.
דינן כאַלעמ איז — צוויי פארבראַכענע הענט
איבער דערפער אינ פלאמ, אפ פארווונדעטע שטעט.
ביסט צום הארץ פונ דער וועלט א הארציק געבעט.
אינ טעג און אינ נעכט אָט אזוי דו רעדסט:
— די קראפט אנטפלעק! די שטארקייט באווייז!
דו רעט אימ ארויס פונעם שעדישן קרייז!
דו ווייסט דאָכ זיין ווערט און די ווייסט דאָכ זיין פרייז!
זיין פּיינט, וואָס איז ווילד, מיינ פּיינט, וואָס איז פּרעכ,
זיין פּיינט, מיינ פּיינט צעקלאַפּ און צעברעכ! —

א נעכטיקער כאווער דעם אָנדענק פארשפּיט.
א ווייב ווערט פרעמד און א קינד ווערט ווייט.
פונ זיקאַרן פאריאָגן טויזנט לייט.
און די אייגענע טיפּ ניט וויינט און ניט שרייט.
קעגן ביטערן אומגליק, וואָס ניט פארמיידט,
די טיפּ פארגעסט איר זינ און באטייט.
נאָר דו אליינ דאָרטן אלעס ווייסט.
דו געדענקסט מיכ שטארק און דו האלדוסט מיכ הייס,
מיטן לייב דו פארשטעלסט מיכ פונ וויסטן ביזן.
איבער די לענדער, וואָס ווערן פארלענדט,
איבער די ערדן, וואָס ווערן געשענדט,
דו שטרעקסט צו די ווייטן די צארטע הענט.
א קינד, א פרוי, א פריינט, א מענטש,
דו בעטסט און דו פאָדערסט מיט הארץ מיט געטרײַס:
— הארץ פונ דער וועלט! ווידער, באניס
די קראפט אנטפלעק! די שטארקייט באווייז!
דו ווייסט דאָכ זיין ווערט און דו ווייסט דאָכ זיין פרייז!
זיין פּיינט, מיינ פּיינט אינ קלעמען פארבאפּ!
זיין פּיינט, מיינ פּיינט צעברעכ און צעקלאַפּ! —

כ'ווייס, דו ביסט דאָ, ווייל דו מווסט דאָכ זיין,
ווי די ערד, ווי דער יאמ, ווי די לופט, ווי די שניי,

ווי דער קוואל פונ געזאנג, ווי דער קינדערשער בליק,
ווי אונדזער גרויסער פריידיקער זיג.

איבער אומווערדיק-שלעכטס, איבער אלץ, איבער אלץ,
וואָס איז גידעריק-פרעכ און איז מערדעריש-פאלש,
איבער ערד אינ בלוט, איבער ערד, וואָס שעלט,
דיינ געבעט איז פאר מיר, ווי פאר גאָר דער וועלט.

מיט מיר און מיין מאכנע אינ שלאכט דו גייסט.

מיכ און מיין מאכנע אינ שלאכט דו באגלייטסט.

און דראָט אונדז סאקאָנע — דו פאָדערסט, דו שרייטסט,

דיינ גוואַלד-געשריי די שוואַרצקייט צערייסט:

— האַרץ פונ דער וועלט! זוניקער גייסט!

דו שטעלסט אופ די פעלקער און לענדער באפרייסט!

די קראפט אנטפלעק! די שטארקייט באווייז!

דו ווייסט דאָך זיינ ווערט און דו ווייסט דאָך זיינ פרייז!

דעם קויעכ אנטפלעק! די גוורע אנטפלעק!

זיינ פיינט, מיין פיינט — די גענעמשע שרעק —

זיינ פיינט, מיין פיינט פארטיליק, פארמעק! —

אינ בלוט אפ דער ערד ווערנ קינדער פארזייט.

סי'מוז זיינ א גרויסארטיקע צארטע פרייד.

ס'וועט די הייכ זיינ נעשטילט, ס'וועט דער טאָל זיינ געשטילט.

עס וועלנ די דוירעס זינגען מילד.

עס וועט ליכטיק זיינ... און דערווייל, דערווייל

הילכט די שלאכט אפ טוינטער מייל.

אלע מינוט, אלע מינוט

פאלט מיין קאָפּ, גיסט זיכ מיין בלוט.

און אלע מינוט מיט א נייעם גופ

אינמיטן דעם שלאכט-פעלד כאפ איכ זיכ אופ

און מיט איינערנעם הארץ און מיט אייביקן מוט

גיי איכ דורכ שוידער, שפאנ איכ דורכ בלוט.

אהינצו, א הינ די נעשאַמע געווענדט,

איכ הער: אינ די דוירעס זיינ נאָמען מע בענטשט,

עס הויכט זיכ זיינ דענקמאָל פון ערד ביזן הימל,

און דיכטער דיכ ליבן, און זינגער דיכ רימען,

קינד, פרוי, פריינט, מענטש!

געזאנג אין שפיטאָל

א

פרעכטיקע שפאנען לעוואָנע-נעכט
אפ שטרעקעס פונ אפרעל.
אינ וואלד אינ טיפן דערמאָן איכ דיכ,
הערשער פונ מיין וועלט!

אפ וועג דינעם שפרייט איכ טעפיכער,
טעפיכער פונ געזאנג,
קיינ דאָרן זאָל ניט פארטשעפענ דיכ,
ס'זאָל פריילעכ זיינ דינ גאנג.

עס דארפ נאָכ דויערן, דויערן.
כ'געדענק, איכ ווייס עס פעסט:
די ווינדער-שטאָט וועט די טויערן
צעפראלן פאר די געסט,

וועט ברייטע פלעצער צעעפענען
מיט פרילינגדיקן וויינ.
אָנקומען וועלן מיר, טרעפן זיכ
אינ קוועלנדיקער שיינ.

כ'ווייס, נאָך דאָס הארצ צעוויינט זיכ גאָר,
אונ טיפ איז דער געוויינ:
— מיין הערשערן, דו, מיין איינציקע,
קומ היינט, אהער צו גיינ!

איכ וויל, דו זאָלסט נאָענט עטעמען,
איכ וויל, דו זאָלסט מיט מיר
שוינ היינט אפ די גרויסע שעטעכע
זיכ לאָזן אפ שפאציר.

איכ וויל, דו זאָלסט היינט שוינ אָנקומען
צום וואלד, אוווי איכ וווינ,
אונ זיינ מיר א פרייד א געשאַנקענע,
אונ זיינ דער שענסטער לוינ. —

זע איך: העט-ווייט צעכיינסטו זיך
איך ווונדערלעכער ליכט:
— צי אופ, ווארט אויסעט, איינציקער,
כ'וועל גיך שוין קומען, גיכ!—

און דו שענקסט מיר פון ווייט א צייכנדל.
די פלייג מינע פארשווינדט.
און איך דרימל פארגיי איך שמייכלענדיק,
און ס'צערטלט מיך לינדער ווינט.
אפ מיין שטערן איך פלאקער-פליערן, —
פון אייביק אָן באקאנט,
איז אדורכגעפלוויגן, טייערע,
דיין היילנדיקע האנט.

ב

איך א מיי-פרימאָרגן איך א ראכוועסדיקן, איך א זוניקן און,
ווען ס'קומט אפסניץ דערפרייען אונדו דער פריילינגדיקער רייע,
זינגט דורך איך גאָרטן פון שפיטאָל א פריינט — א רויטארמייער:
— Что-ж ты опустила глаза?—

קלינגט דורך איך קאָל זיינעם די גוטסקייט ערד און הימלס,
זינקט אייך איך זומפן אלעס, וואָס איז עקלדיק און ווערעמדיק און גימעס.
פון אלע טרויערן קומט אופ די בלויע טמימעס
איך קלייד איך איידעלן, א קינדערשע און:
— Что-ж ты опустила глаза?—

עס קוועלט פון אָנהייב וועלט ביז ענדע וועלט דער שווארצער סאָטן:
— די צניעס הענגט אפ טליעס. אויסגעראָטן,
צעטראָטן ווערט דער מיידלשער, דער פרומער אָטעם.
עס וועט דער פריילינג שמעקן ניט מיט בעז!
עס וועט דער פריילינג שמעקן היינט מיט מעס!
עס וועלן אלע ריינע הערצער ווערן ביז און שווארצ און פוסט!
עס וועלן אלע שיינע טעכטער דינען איך בייסונדעס!
נאָר דו קומסט אָן מיט לייכטן שעמעוודיקן טראָט
אינעם גרינעם, אינעם שיינענדיקן סאָד.
דורך יאר מיט צאר, דורך מינעס, דורך פארצאמונג-דראָט
דו ביסט אדורך און ס'האָט דיר גאָרניט ניט געשאָדט.

דו קומסט פון ווייטן פֿייערדיקע, און ארָאָפּגעבויגן
 דו האָסט צו וואַקסנדיקע גראָזן די פארטרערטע אויגן.
 איך גיי אנטקעגן, בא די הענט דיך נעם:
 — עס איז א מילדע, א גוטווינטשנדיקע זון דאָ
 אפּ אונדזער יאמ מיט בלוט און אפּ די טיפּטע ווונדן.
 ס'לויכט איבער גאָר די ווייטעקן און איבער גאָר דער קלעם
 א זון אן אייביקע, א גאָלדענע, א ווארעמע אזא.
 וואָס זשע האָסטו, שיינע, זיך פארשעמט?
 — Что-ж ты опустила глаза?—

מישפעט

הינטער גאָר דער אניוועס, וואָס האָט ניט קיין רייד און ניט באוויסט
 איז איר נאָמען,
 פליסט דער זידיקער שטראַם, דער פֿייער-שטראַם פון נעקאָמען.

דאָ איז שטיל, און דער הויכער דער קילער הימל איז לויטער.
 אלץ, וואָס איך טרעפּ איך די טעג, גיב איך איבער דעם נויקעם-ווענויטער,
 וואָס לעבט אין מײַן שטרענגסטער טיפּ און גיט אפּ אלעס אכטונג,
 און אלעס וועגט ער אָפּ מיט די הייליקע שלאכט-באנאכטן.

ס'וועט גאָרניט פון אימ ניט אוועק, ס'וועט קיינער פון אימ ניט אנטלויפן,
 מע וועט צאָלן מיט בלוט פאר בלוט, ווען ער וועט ווערן דער שויפעט.
 און די, וואָס האָבן געפרעסן, געלעצעוועט און געזאָפּן,
 און די, וואָס האָבן געגאזלט — מיט גלי-אייזנס וועט ער באשטראַפּן.
 יענע, וואָס האָבן געהוליעט, ווען בלוט האָט פארפלייצט די שנייען —
 קינדערלעך וועלן לאכט פון זייערע גוואלד-געשרייען.

איך טונקלען אָוונט איז מאַסקווע איך שטיי אפּן פלאצ אפּן רויטן.
 — זאָלסט צווארטן א ביסל, צי אופּ, מײַן נויקעם-ווענויטער.

איך ווייס דאָך זייער וויל, ווי טיפּ און גערעכט דײַן האס איז.
 ווארט צו: פון אונדזערע סאָנימ וועלן מיר שינדן פאסעס.
 אזוי האָט יעשניע געהייסן, אזוי האָט באפוילן שעוושענקאָ,
 דזערזשינסקי האָט באפוילן: — מע זאָל עס פארגעדענקען! —

ווארט צו, מײַן טייערער ריכטער, א ווינטער נאָך א זומער...
 פאָלגט מיך מײַן נויקעם-ווענויטער איך פֿיער-צעגליטקייט איך שטומער.

שלינגען די אויגן די טעג, ווערן אָפּגעווינגן די ווייען.
וויי איז צו די, וואָס שפּעטן, ווען בלוט האָט פּאַרפּלייצט די שנייען!

פּאַרבלוט־יקטע ביכער

א יונג, וואָס איז געקומען פּונ דער שלאכט,
א יונג, וואָס האָט באדינט קאַנאַנעס,
הָאָט מיר דערציילט אין מאָסקווער אפּדערנאַכט:

— ווען ס'הָאָט געברענט די שטאָט וואָראָניעזש,
ווען ס'איז געפּלויגן אין דער הייב די שרעק,
ווען אופּגעריסן האָט די ערד דער מערדער מיט די העק,
הָאָב איך אין הויפּ פּונ א צעשמעטערטער ביבל־אַטעק,
לעמ שטייג אונ ביין, וואָס איז צעבראַקט אונ איז צעשפּליטערט,
אין אויסגעמיש פּונ בלוט אונ מענטשן-גלידער
געפּונען אַינער א בוכ מיט לידער,
א בוכ מיט ייִדישע געזאַנגען.

איך האָב איך אופּגעהויבן פּונעם בלוט אונ פּונעם אש,
כ'הָאָב איך אַרײַנגעלייגט אין קאַמאַנדירישן, אין גרויסן טאַש
אונ ביין מיט איך אין שלאכט אַרײַן אוועקגעאַנגען. —

איז, הייסט עס, דורכבן הייסן בלוט פּונ בייזסטע קריגן
געגאַן ביין איך, געגאַן איז אויך מײַן ניגן?

כ'הָאָב זיך דערמאַנט:

ס'הָאָט אפּ א שטאָט דער קאַט דעם פּלאַם צעוויכערט.

כ'הָאָב פּונ א קלוב א כאַרעוון

געראטעוועט א בינטל ביכער,

כ'הָאָב זיי ארויסגענומען פּונ דער סרייפּע,

פּונ די פּייערדיקע רייפּן,

באַלאַדן כ'הָאָב די פּליצע מײַנע

מיט א שווערן זאַק

אונ זיך געלאָזט דורכבן באַמבע-וועג,

דורכבן ליידיקן באַלשאַק,

צו מײַנע גוטע-ברידער לעמ קאַנאַנעס אונ מיט שפּיזן —

צום פּאַלק מײַנעם, צו מײַן דייוויזיע.

געפלויגן איבער מיר מיט שווארצן טויט
דער הענקער.

מיט ביכער האָט גערעדט מיין הארץ:
— כאוויירימ דיכטער און כאוויירימ דענקער!

די ברידער מינע אינ דער שלאכט
איכ שענק אייך!

איר זאָלט, פילאָסאָפּן,

איר זאָלט, פּאָעטן,

מיט די ברידער מינע

ווי די פריינט די נאָענטסטע א רעד טאָן.

ס'קאָן יעדן אויגנבליק

א באַמבע אינ מיין ברודערס ברוסט א קלאפּ, זעצ טאָן,

זאָל איינער וואָרט באַמ ברודער זיין

דאָס גלעטנדיקסטע וואָרט אינ אויגנבליק אינ לעצטן.

נישטאָ קיינ העכער גליק,

ווי זיין א הארציקער באַגלייטער

אריבער גרענעצ שארפסטער,

צו דער וועלט דער צווייטער!

איר דארפט, פילאָסאָפּן,

איר דארפט, פּאָעטן,

מיט די ברידער מינע

ווי די פריינט די נאָענטסטע א רעד טאָן! —

אפּ גרויסן וועג די שיין האָט זיך געלאָשן.

געגאנגען בין איכ מיט מיין ליבן אָל

דורכ גרויסן וועג, דורכ באַרג און טאָל.

און פּלוצעם כ'האָב דעהערט א קאָל, —

ס'האָט עמעצער גערופּן הויכ: —

— טאָו ארישטש קניגאָנאָשאַל! —

א מאַשין, וואָס גלאַנצט אינ שקיע-שטראַל.

אינ דער מאַשין — א יונער רויטער גענעראַל.

דעם וועג צום פּאָלק מינעם איכ זאָל אימ אָנווייזן,

ר'האָט מיך געבעטן.

— וואָס טראָנט גיר, כאווער קאָמאנדיר?

— איך טראָג פּילאָסאָפּן אונט טראָג פּאָעטן
צומ פּאָלק מײנעם, צו מײנ דיוויזיע.
מײנ פּאָלק? אָט דאָרט, באַמ האָרײזאָנט, אָט איז ער! —

ער האָט מיך אײנגעלאדן אין מאַשין,
כ׳האָב צו דער מאַכנע מײנער אימ דעם וועג געוויזן.
כ׳האָב אלעס אימ דערציילט.
כ׳האָב אויך דערציילט אימ, אז צוריק מיט יאָרן
עס האָט אין לאַנד אין אונדזערן,
אינ אַ שטאָט פונ דאָרעם
געלעבט אַ ייד, וואָס האָט געהייסן מויכער-ספּאָרימ.
געשריבן האָט דער ייד — דער קניגאַנאַשאַ
אפּ דער שפּראַך פונ פּאָלק מײנעם, אפּ מײנ מאַמעס לאָשן.
אינ אָדעס ער שלאַפּט אַצינד, דער זיידע.
ארום אימ — אפּ טויונט מײל
די אויסגעקוילעטע, די פּאַרברענטע איידע.
אינ אַ יאָר פונ ווייטעק,
אינ אַ יאָר פונ אומגליק בייזן
האָט דער זיידעניו געהייסן:
— שרײבן זאָלן אײניקלעך מיט גאל,
מיט בלוט מיט הייסן.
איצט גייט אדורך מײנ פּאָלק דורך וואַרעם אונ דורך קאַלטס.
איצט שטעקט באַמ פּאָלק מײנעם אַ מעסער אינעם האַלדן,
פונ ראָטערדאַם אונ בייזן שוואַרצן יאַם —
מייסימ, מייסימ, מייסימ.
טיפּער קאָנ אפּ גאָר דער ערד גיט זײן קיינ ווונד,
טיפּער קאָנ אפּ גאָר דער ערד קיינ וויי זײן.
שרײבן איצטער, כאַווער גענעראַל,
שרײבן הײנט די אײניקלעך מיט גאל,
מיט לעבן אײגענעם,
מיט בלוט מיט הייסן...
עס יאָגן שטראָמען אפּן שריאַכ אונ אינעם וואַלד,
אפּ שטעגלעך דאָרפישע אונ אפּ די פּלעצער פונ די הויפטשטעט:
— באַצאָלט, באַצאָלט, באַצאָלט פאַר אלצו —
די שטראָמען פונ מײנ פּאָלק, אָ, כאַווער גענעראַל,
פּאָדערן דעם לוינ דעם רויטסטן...

אינ מאַלבעש רויטארמיישן

איכ בין אינ ווייטער מיזרעכדיקער שטאָט
אריינגעטראַטן
אינ מאלבעש רויטארמיישן,
מיט צאָרן אָנגעלאָדן.
ס'איז ליכטער מיר געוואָרן:
ס'איז א מענטש אינ אָט-דער שטאָט דאָ,
ווי אן אָנזאָג
אפ די שפעטערדיקע גנאָרן,
ווי מיינ שיינער ייכעס,
ווי מיינ ליבע שליכעס,
ווי מיינ קרעפטנדיקער באָדן.

עס האָט דער מענטש דערשפירט,
עס האָט דער מענטש דערפילט:
געקומען בין איכ
ניט פון ליכטער, ניט פון פוסטער שפיל.
כ'בין אָפגעקומען ניט קעדיי מיט גאָרניט אָפקומען,
ניט קעדיי פארביליקן די פיינ, דעם וועג, דעם ציל.
דער מענטש האָט א געלעגער אויסגעבעט מיר
אפן דיל.
געווען איז דער געלעגער הארט,
נאָר ס'איז דער מענטש געוועזן צארט.
איכ האָב געהערט, געהערט:
ער זאָגט די ווערטער מיר די טיפ-באגערטסטע,
די רייד די פריינטלעכע,
פאר שווערער לייד — די גוטע רייד די ערשטע.

עס איז געווען דעם הארצן מיינעם — א רעפוע,
א יעשוע —
פאר שארפע ווייטעקן, פאר שווארצע פכאָדימ,
פאר בייזע אומגליקן, פאר גרויסן שאָדן.

איכ האָב געהערט, געהערט,
געהערט,

אונ אופגעגאנגען איז אין מיר
מיינ ווערט,
אונ יונגע קויכעס מיינע
האָבן זיך פארשטארקט, פארמערט,
ווי כ'וואָלט זיך צוגעטוליעט
צו דער ערד, וואָס גערט,
צום זאפטיקן, צום כיעסדיקן באַדן.

כ'האָב לייט א סאך געוויסט,
נאָך מערער כ'האָב דערקענט שוין.
ס'איז טייער מיר דער גרוס,
וואָס איז ניש פוסט,
דער גרוס דער עמעסער
איז אויגן פון א מענטשן.

די יונגקייט מיינע
פלעג אזוי טאָג:
זי פלעג די לייט ארויסברענגען אין פעלד ארײַן,
אקעגן ראכוועסן אין פרילינג-טאָג צעבלויטן
און יעדערן פון זיי א פרעג געבן:
— ווער ביסטו?

אקעגן ווייט און הייב אינ בלוי
דו ווערסט ניש קליינ? דו ווערסט ניש נישטיק? —
היינט ברענג איך לייט ארויס
פון שמאַלג הויז
אינ סטעפ ארײַן,
ווי ס'איז דאָס טייער גרויס,
איך שטעל אוועק זיי
נאקעט, בלויז
אקעגן הייב
אינ פלאקער-רויטס,
אקעגן ווייט
אינ פלאקער-רויטס.

אינ די פעלדער
ווילדע כיעס וואָיען.

אינ די וועלדער
גוואלדעווען פארגוואלדעוועטע פרויען.
די מאכנעס מינע שפאנעג בייקומען
דעם טויהו-וואווייהו.

איכ גיב די לייט א טראָג, א יאָג
דורכ פלאמיקן ניסאָיען.

אונ עמעצן איכ זאָג:

— נאָענטער!

ווען אלעס האָט געברענט דאָ,
דו ביסט א מענטש געווען דאָ.
דו בלייבסט א כאווער מיר,
דו בלייבסט א ברודער מיר
אם שטענדיק...

שטראַלן

כ'קען זייער ווייניק איינז. נאָר יענער אומגעריכטער קוש
נאָכ מינע לידער וועגן קריג און וועגן ביטערן פארלוסט,
וועגן פעלד מיט ביינער מענטשישע, וועגן אָפּערונג און וועגן טיפּן צאר —
עס איז בא מיר א גוטער און א ליבער האָנאָראַר.

עס איז מיין ליד בארימט, נאָר איכ בין ניט בארימט.
ניט קיין באלאגאנען-איינרופער געהערט מיין שטימ.
כ'גי אומ אינ שטעט און זוכ אפּ פענעמער דעם צעלעם-עלויקים.
ס'טרעפט: אפּ געזיכטער פרוי'שע דערזע איכ אי מ.
אָ, ניט דעם אור-זיידע, אָ, ניט דעם האָריקן, דעם שפּרינגענדיקן אפּ,¹ —
נאָר אי מ, מיט טיפּן כ'יין זינעם, מיט זיין געבענשטער קראפט, —
יאָ, אי מ, דעם ווילן מיין דעם אינגעקערפּערטן, דעם שיינעם זינ פונעם
באשאפּ.

ס'טרעפט: פּלוצעם, פּלוצעם, אומגעריכט
באלוינט אינ שווערן וואָגל אפּ די טראָטוארן מיכ
זיין זוניק לייב, זיין גייסט זיין ווארעמער.

1 מאַלפּע (רייטש).

א בליק, א שמייכל נאָר, א העלער שטריכ,
אנ אָנדייט אפּ זײַנ ליכט —
כ'דערשפיר די גוטסטקײט פונ געווינישנ געבירער,
אונ, אינגעווייקט אינ בלוט, די פּעלדער נעמענ זינגענ שירע.

כ'בינ אלט שוינ מער ווי פּערציק יאָר,
אונ גראָווקײט האָט באדעקט שוינ מײַנע האָר.
כ'האָב זומערנ אונ ווינטערנ א סאכ שוינ דורכגעטראָטנ.
כ'האָב האָנאָראַרנ שוינ א סאכ באקומענ אונ צעשאַטנ.
איכ גיי אצינדערט א געעלטערטער אונ א געניטער
דורכ סרייפּע אומגעהויערער, דורכ גרויזאמענ געוויטער,
נאָר אלצ דאָס זעלבע יינגעלע, דער זעלבער גלויביקער, דער זעלבער נאר —
איכ בענק נאָכ אונ איכ ווארט נאָכ אונ איכ גאר
נאָכנ בעסטנ, נאָכנ שענסטנ האָנאָראַר.
כ'גלייב נאָכ: אָט וועט זי באווייזנ זיכ, אָט באלד —
זי — מיט די שטראלנ מיט די גאַלדענע פונ זײַנ געשטאלט.
אונ ס'וועט די פרייד די גרעסטע מיכ באגליקנ,
אונ שטארבנ וועל איכ מיטנ שענסטנ טויט — בינשיקע.

דורכ אָט דער וועלט

אנטשולדיק מיר מײַנ וויסט אונ פינצטער אויסזענ:
איכ לעב אפּ אָט דער וועלט שוינ פיר יאָרטויזנט.
איכ האָב געבויט די פיראמידנ אינ עגיפטנ.
אנטשולדיק מיר, דעם אוראלטנ פארליבטנ.

כ'בינ מיט מײַנ פּאָנעם, מיט מײַנ גוירל אינ מײַנ פּאָלק געראַטנ.
געטראַטנ אינ דער אייביקײט, כ'זוער אייביק ניט צעטראַטנ.
געדראָשנ אינ דער אייביקײט, כ'זוער קיינמאַל אויסגעראַטנ.

פונקט ווי מײַנ פּאָלק, איכ צאָל די מוירעדיקע דוירעס מוירעדיקנ שטייער.
פונקט ווי מײַנ פּאָלק, איכ ברענ, אונ עס פארברענט מיכ ניט דאָס פּייער.

איכ בין געגאנגענ קעגנ פרעכע גריכנ מיט די יונגענ — די מאקאבימ.
איכ בין געגאנגענ מיט די רוסנ קעגנ פרעכע פרוסנ, קעגנ ווילדע שוואבנ.
איכ טראָג אינ זיכ די שווערע טרערנ פונ די קינדער אינעם מיטנ מאבל.

אצינדערט טרינק איך פונעם קאָס די ביטערסטע פארדראָסן.
אצינדערט גיי איך אום, פון קאָפּ ביז פיס מיט בלוט באַנאָסן.
אצינדערט ליג איך אין די טיפּע ריוון, ווי אַ הונט, צעשאַסן.

הינט בינ איך מיד מעסוקן.

הינט איינגעבויגן איז מיין רוקן.

הינט בינ איך דאָר און טרוקן.

הינט פּוֹרְךּ בינ איך מיט וויי און פּוֹל מיט צאר בינ.

נאָך כילעב און לעב און לעב און כ'וועל ניט שטארבן.

מאָרגן וועט אדורכגייען א רעגנדל. וואָס איז מעכציע.

כ'וועל אופשטייען אן ערשט-געבוירענער, א שפּאַגל-נצער.

ווי נאָר א ווינקעלע פון אויג דינעם צעווינקסטו,

ווי נאָר דאָס קעלעכל — דאָס קוועלעכל גאנצפרי צעקלינגסטו,

כ'וועל לאָזן זיך אינ ווייט, דער יינגסטער און דער פלינקסטער, —

פון פעלד, וווּ ס'האָבן שטיוול מיך געקנאָטן,

פון פעלד, וווּ מ'האָט די אויגן מיינע מיט צעגליטן בליי פארשאָטן,

פון פעלד, וווּ ס'האָבן מיך געפיקט די הונגעריקע ראָבן,

פון פעלד, וווּ מע האָט מיך מיט איידע מיינער לעבעדיקערהייט באַגראָבן —

פון סטעפּ דעם גרויזאמען, פון סטעפּ דעם ברייטן

איך וועל דיר ברענגען אומגעהייער-רויטע, פּייערדיקע קווייטן,

עס זאָל ליכטער, פריידיקער דיר, זוניקע, דיר, ווונדערלעכע פרוי, זיין.

אנטשולדיק מיר מיין וויסט און פינצטער אויסזען:

איך שפּאַן צו דיר דורכ אָט דער וועלט שוין פיר יאָרטויזנט.

אָנדענק

ה. שוועדיקן

אינ טאָג צעטרייסלטן, אינ וועלט פארבלוטטיקטער
מיט אויגן מיט געעלטערטע ארויסגיין:
די רויטע שטראָמען זידן.
ניט פארטיליקט נאָכ דאָס בייז.
ס'טוט וויי דאָס הארץ, ס'טוט זייער וויי.
ווי איז מײַן טרייסט?
עס האָבן יונגע פריינט
דערמאָנט מיכ אפן שלאכט-פעלד פארן אויסגיין.
עס האָט א כאווער מײַנער
אינ סאנטיל, אינ בלוט פון ווונד,
וואָס קאָג ניט ווערן אויסגעהיילט,
אינ היצ פון גסיסע,
פארן אויסהויכ פון נעשאַמע
דערזען מײַן פאָנעם
און דערמאָנט מײַן נאָמען
און האָט דערפילט,
אז כ'קוש אימ, כ'קוש אימ הייס.

אָט איז אינ טאָג אינ בלוטיקן
מײַן טרייסט.

אפן שלאכט-פעלדער פון צאָפן,
אפן שלאכט-פעלדער פון דאָרעם
די כאוויירימ מײַנע שלאָפן
אינ די פרישע קוואַרימ.

זאָל זײַן מײַן וואָרט — א שײד
פאר זייער ניט געשטילטן צאָרן.
זאָל זײַן מײַן ליד — פאר זייער שטראלנדיקן בלוט
א שאלנדיקער האָרן.
זאָל זײַן א טעמפל זיי
מײַן שטענדיק שלאָפלאָזער זיקאָרן.

זאָל זײַן מײַן וואָרט —
פֿון זײַער הײַסער שטומעניש אַ הײַסער כײַלעק.
זאָל זײַן מײַן וואָרט אַ דענקמאָל זײַ אפֿ אלע יאָרן:
— הײַליק! הײַליק! הײַליק! —

נאָכ אפֿ די שטרעקעס גײַט פֿאַרמעקט
די פֿײַן, די שרעק.
ס׳טוט ווייַ דאָס האַרץ.
אוי, לאָמיכ נעבן ברעג פֿון וועג
אינ זײַלן גאָלדענע
פֿאַרוואַנדלען מײַן פֿאַרמעג.
כ׳בײַן דורכגעאַנגען ווערסט אַ סאַכ.
כ׳בײַן דורכגעאַנגען גײַט פֿאַרפֿלעקט.
כ׳האָב מיט מײַן פֿאָלק געטײלט
דעם טײַפֿסטן ווייטעק.
אינ פֿײַער זײַנען מיר מיט פֿאָלק מײַנעם
געבליבן גײַט צעשײדטע.
זאָל זײַן מײַן וואָרט, מײַן האַרציק וואָרט —
אַ קווייטל,
זאָל זײַן מײַן וואָרט, מײַן שווערדן-וואָרט —
אַ שווע
אפֿ די כאַוויירימ מײַנע אינעם ריוו,
אפֿ זײַער אייביק רו-אַרט.
ס׳קער ערגעץ זײַן דאָכ אַ געצעלט,
אווו צונויפֿגעזאַמלט ווערן אלע פֿראַטימ.
ס׳קער ערגעץ זײַן אַ פֿאַלאַצ אפֿ דער וועלט,
ווי פֿריש און גײַט פֿאַרוועלקט בלייבט יעדער אָטעם.
זאָל דאָרט פֿאַרצײכנט זײַן,
אַז דורכגעאַנגען דורכ אַ גרויסן דאָך כ׳בײַן,
אַז מיט כאַוויירימ כ׳בײַן אינ פֿלאַם געווען
און בײַן מיט זײַ געשטאַרבן,
און אַפֿגעלעבט איכ האָב מיט זײַ אינ וועלט אינ טײַערער,
פֿון סאָנימ און פֿון ווייען אויסגעלייזט.
אַט איז אינ טאָג אינ בלוטיקן
מײַן טרײַסט.

א

ווי ווויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאָגן:
— גענומען גיעזשיג! —

עס האָט אינ הארבסט א שמעק געטאָגן מיט קיעווער פּרילינג, מיט קיעווער בעזן.
שוין נאָענט דארניצע...
פון אלעם צאר ווער, לאנד, ווער, הארצ, גענעזן.
די קיעווער גערטענער —
אפ הויכע בארג איכ זע זיי שוין, איכ זע זיי.

ווי ווויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאָגן:
— גענומען גיעזשיג! —

און ווידער יאָגן וועט צו אונדזער שטאָט דער שיינער
אונדזער שנעל-צוג.
און ווידער פריי
צעפראלט, צעשטראלט פאר אונדז די וועלט זיכ.

ס'וועט שווער נאָכ זיינ?
דאָרט צווישן גופים פאלנדיקע אויכ מיין גופ פאלט.
ס'איז אויכ מיין ברוסט געשטעלט נאָכ
קעגן שפיז און קעגן שווערד און קעגן בריענדיקן צופאל.
נאָר — כאווער —

איכ זע שוין: אָט, אפ יענער זייט פון טייכ,
מיט צוזאָגן מיט ווונדערלעכע רייכ,
מיט גינגאָרד טייערן עס רופט
דער קופאָל פון דער לאווע.

הערט נאָר, הערט נאָר!
הערט נאָר!

עס שמעקט אפ שטרעקעס אונדזערע
מיט וועסנעס אומפארגעסלעכע פון קיעווער גערטנער!

...מע האָט דיר, שיינער מינער, בליענדיקער קיעווער,
די אויגן אויסגעשטאָכען, דיכ ארופגעצויגן אפ א טליע.

מ'האָט דיכ געקרייצט. מ'האָט דיכ געפערטלט.
נאָר דו ביסט דאָ. דו לעבסט. דו ביסט אפ אונדזער ערד דאָ.
און ווי די בערג דינע, איז הויכ דינע שיינקייט און דינע ווערדע.
מיר וועלן היילן דיכ מיט אונדזער טיפסטן צערטל.

עס וועט דערהערן אפ דער וועלט די ווייטסטע וויסנע
דעם הילכ פון אונדזער הארבן מישפעט.

וועסט, קיעוו, אופשיינען מיט יעדן ווינקעלע, מיט יעדן גרעזל.
מיט קושנ וועלן מיר דיכ אויסהיילן פון אלץ, וואָס איז מיט דיר געוועזן...

...ווי וויל, ווי ליב, ווי צארט עס האָט א קלונג געטאָגן:
— גענומען גיעושינ! —

ב

מיר שלאָגן זיי. מיר יאָגן זיי.
עס טראָגט דער ווינט זיי.
דו, טייוול פינצטערער,
וואָס האָסט געוואָרגן און געסאמט,
צום דניעפער כ'בינ געקומען
און איכ ליג אינ זאמד,
אינ זאמד אינ ווארעמען
פון מיינ טרוכאנער אינדזל.

און אקעגן,
אָט, אפ יענער זייט, אקעגן —
איבער מירמלדיקע שוועלן
האָט דעם טעמפל אופגעהויבן צו דער הייכ
ראסטרעלי.

און אקעגן,
אָט, אפ יענער זייט, אקעגן
אינ די גערטנער ווינקט
א לויטער-אָסיענדיקער פרי מיר.
און צו קאנטן,
וואָס זיך קינדערש פרייען,
און צום לאנד מיינעם,

וואָס וועט ניט אונטערגייען,
טייט וולאדימיר.

אלעס, אלעס, אלעס
זענען אזוי קלאָר
אינ טאָג צעדונערטן,
אינ נאכט צעבליצטער.
פונ אזויפיל זעונג,
פונ אזויפיל וואָר
ווי האָסטו עס, מיינ הארצ,
נאָכ ניט געפלאצט ביז איצטער?

דאָרט, אפ יענער זייט, אקעגן,
אפ די בערג די ווילע,
דאָרט, אפ יענער זייט, אקעגן,
אינ די גראָזן פונ בעסוילעם
מיינע ברידער ליגן אויסגעשטאָכטן,
מיינע ברידער — אויסגעקוילעט.

דאָרט, אפ יענער זייט, אקעגן —
וואלגערט זיך אינ בלוט מיינ דאָר.
אויגן דורכגעבויערטע,
ציינ פארקריצטע.
פונ אזויפיל זעונג,
פונ אזויפיל וואָר
ווי האָסטו עס, מיינ הארצ,
נאָכ ניט געפלאצט ביז איצטער?

איך האָב געדענקט דיך אומעטומ און אלעמאָל,
אינ אָונטן און אינ באגין...
דורך פינצטערניש אינ צאָפן-נאכט
עס האָט געיאָגט מיינ לאסט-מאשינ.
און פונ דער פינצטערניש האָט אפן שליאך
באוויזן זיך א גייער.
ס'איז פונ דער פינצטערניש ארום אפ מיינ מאשינ
א רויטארמייער.
און ווערטער צוויי א זאָג געטאָג,

ווערטער צוויי, וואָס שטעכט און וואָס ברענע:

— געפאלן

קיעוו...

ס'האָט צאָרן מיר דעם הימל מיינעם

מיט אַ שוואַרצן טוכ באדעקט.

ס'האָט צאָרן מיר די טיפּן מיינע

אופגעריסן, אופגעריעגט:

— עס איז דער פיינט מיינ לאנד באפאלן פרעכ.

ווי קאָן איך רוען אין די טעג,

ווי קאָן איך שלאָפן אין די נעכט,

ווען ס'האָט דער פיינט מיינ ערד פארפלעקט,

ווען ס'איז מיינ שטאָט פארשוועכט...

כ'בין אפן דיל אין שטוב אין דאָרפישער

נאָכ קריגערישן וועג—אין שלאָפן אוועק.

כ'בין אפן דיל אין שטוב אין דאָרפישער

געלעגן מיד, געלעגן מאט.

און ס'האָט אַ קאָל

מיכ אופגעוועקט—

באמ שיין פונ קאניצל

א רויטארמייער ליענט פונ א בלאט:

— 52 טויזנט אפ לוקיאנאווקע פארזאמלט.

געווען דאָרט גראָער זאָקן און געווען דאָרט יונגע מאמע...—

עס האָט מיינ האנט

א יאָג געטאָן זיך צום נאגאן:

— עס איז א ריכטער אפ דער וועלט פאראן!

עס איז א מישפעט אפ דער וועלט פאראן!

מיר וועלן, קיעוו-שטאָט, זיך אומקערן

אין רויך פונ סרייפעס.

מיר וועלן, קיעוו-שטאָט, זיך אומקערן

צום אש פונ דיינע הייפן,

און ס'וועט באלוינט ווערן פאר יעדן וויי-געשריי

פונ יעדן קליינעם אייפל...—

ג

איכ וועל אָנטאָגן שווארצע טרויער-קליידער
און וועל גייען זוכן מײַנע שכינימ.
איכ וועל אָנטאָגן שווארצע טרויער-קליידער,
כ׳וועל איך גאסן אומגיין און ניט וויינען.

מאָנען וועט דאָס בלוט אפּ בערגלעך און איך סעֶדער.
מאָנען וועט דאָס בלוט אפּ שטיינער און אפּ פּלויטן.
וועל איך אויסטאָגן מײַנע שווארצע טרויער-קליידער.
וועל איך אָנטאָגן קליידער פּייער-רויטע.

און ס׳וועט נאָכגיין מיר דער גוואלד-געשריי פון מאמעס,
און ס׳וועט נאָכגיין מיר דער קינדערשער געיאָמער.
און אפּ מײַרעוון, דורכ די שטעט, וואָס פּלאמען,
וועלן מיר זיך לאָזן אפּ נעקאָמע.

ד

אלע וועגן וועלן זיך פאר זיי פארוויקלען.
ס׳וועט ניט זײַן אינערגעז ניט פאר זיי קיין מיקלעט.

ס׳וועט ניט זײַן אינערגעז ניט פאר זיי קיין רעטונג.
ווי זיי וועלן נאָר א שפּאן, א טרעט טאָג,
וועט א שטיין דעם קאָפּ זיי פּלעטן.

וועט א פּויסט א פּעסטער זיי דעם קאָפּ צעברעכן.
וועט א שפּיז א שארפע זיי דאָס הארץ צעשטעכן.

אלע וועגן וועלן זיך פאר זיי פארוויקלען.
ס׳וועט ניט זײַן אינערגעז ניט פאר זיי קיין מיקלעט.

ביז דײַן הארץ, אָ, קייעו-שטאָט, וועט זיך ניט קילן.
ביז דײַן בלוט, אָ, קייעו-שטאָט, וועט זיך ניט שטילן.

אָן טומל

ע. פאָקאָוויטש.

די שלאכט די היציקע, די ערד אינ אופרײַסן,
די וויכערן מיט אש —
ניט אינ ראש. אפילע ער אליין, דער ראש,
דער הילכ דער קרעפטיקער פונ אונדזער האס,
דער קנאל דער מעכטיקער פונ אונדזער סינע
וועט בלייבן עטעמען אפ גאָר דער וועלט
אינ שטימ פונ שטילקייט דינער, דינער.

ס'איז שטרענג, געצוימט
אונ טיפ-באשיידן
דער הוילעכ פונ דעד העלדישקייט,
דער בליק פונ אָפגעהיטע ליידן.

דער, וואָס איז דאָרט געווען,
ווער ס'האָט פארוזכט דעם טאמ פונ לעבן און פונ טויט דאָרט,
דער וויכט פונ פלוידערײַ
און טרייבט די פוסטעניש און זיכ ניט רימט
און זיכ ניט גוידערט.
בעסוידע-סוידעס וועגט ער אָפ די ערד
מיט ריכטיקע, מיט פינקטלעכע געוויכטן.
ער גייט אדורכ דורכ טעג און נעכט
מיט טריט ניט שרייענדיקע און מיט פעסטע רעכט
צו זײַן דער ערלעכער, דער עכטער ריכטער.

איכ קוק אינ אויגן אימ ארײַן.
איכ זע דאָרט שטארקייט און איכ זע דאָרט פײַן.
איכ זע דאָרט הונדערט טויזנט פײַערדיקע בילדער.
קיינ שפור פונ טומלעניש.
קיינ סימען פונ געפילדער.
ס'איז זייער טיפ דאָרט
און ס'איז זייער שטיל דאָרט.
ס'קוקט אפ דער וועלט א שויפעט פונ דער וועלט.
ס'קוקט אפ דער וועלט א פריינט א מילדער.

דער, וואָס איז דאָרט געווען
 און האָט מיט טויזנטער געשטורעמט און געצאפלט,
 היט אָפּ זײַן נײַ-געקראָגן האָב-און-גוטס,
 דעם וויי זענעם, ווי דעם שווארצאפל.
 ער טרייבט די דריבנעקייט,
 ער יאָגט די נידעריקייט און דעם פלאפל.
 ער ווייסט אליין זײַן גראד,
 ער ווייסט אליין זײַן שטאפל:

ער קען דאָס זיגערישע פאָלק
 אפּ יענער זײַט פון ווייטע האָריזאָנטן,
 ווי דעם סאַמע היימישן,
 ווי דעם סאַמע נאָענטן.

וואָס דארף ער לויב,
 אויב ער אליין דאָ טוט זיך בוקן
 פאר שטראלג אין די שטויבן אפּ דער ערד,
 פאר אומשולדיקע טויבן אין דער הייב,
 פאר זינגענדיקע קינדער פון דער צוקונפט.

דערווייל איז אים גענוג —
 א כאווערישער-קוק,
 א רופ פון א פארווינדעטן — א דורכגייער מיט אומבאוויסטן נאָמען:
 — ברודער מײַנער פון דער פאָטערלענדישער מילכאָמע! —

מײַן מאכנע רופט

א טיפער פריילינגדיקער וואלד מיט הויכע סאָסנעס.
 עס וועקט מיך אופ גאנצפרי א גלעטנדיקער שטראל.
 קיין קנאל און קיין געשריי, קיין גוואלד, קיין שאָס נישט.
 ס'איז מיר געשענקט א שאָ אפּ אָפּרו, אפּ „פריוואל“.
 כ'האָב אפּ א רעגעלע די מידע אויגן פײַנע צוגעשלאָסן.
 כ'זע אלצ. עס פעלט קיין אָפּ. כ'זע אלצ.
 ס'איז די געדיכטעניש, וווּ מיטן כאיל מײַנעם כ'טאָג און נעכטן.
 מײַן כאיל מאָנט: — זאָג וועגן אונדז דאָס וואָרט דאָס עכטע! —

כ'וואָלט עס נאָ: לאַנג, גאָר לאַנג געהיט אינ טײַערסטן פֿונ סײַפֿן — אלצ, וואָס געשענ, אלצ, וואָס געזענ, געהערט, געטאָנ. נאָר ס'מאָנט די מאַכנע מײַנע אונ עס מאָנט די סרײַפֿע. עס מאָנענ די קאָרבאָנעס אונטער הונדערט טויזנט טאָנ. עס מאָנט דאָס בלוט, וואָס האַסטיק שלאַגט אינ מײַנע שלײַפֿן. עס מאָנט דער פֿרײַנט דער אומגעקומענער: — פֿארשרײַב, דערמאָנ! — זאָל זײַנ דער האָרײַזאָנט פֿונ פֿרײַלנג מײַנ גוטױנטשנדיקער פֿאָנ. כ'טו, ווי איכ קאָנ. כ'טו, ווי איכ מוז. כ'הייב אָנ.

מײַנ כאַיל איז מיט מיר. לעמ שויב, אָט-אָט, אַקענ — דרײַ טויזנט פענעמער, מײַנ יאַראַסלאַוולער פֿאַלק. אפּ אײַביק האָט פֿאַרכאווערט אונדז דער קוילנ-רעגנ, דער שניי, דער פֿלאַמ. דער וועג, דער שווערער אָל. כ'ליג קאָפּ צו קאָפּ באַמ שײַטער מיט מײַנ צאָפֿנדיקער געגנט. די וואַלקנס איבער אונדז, אונ אינ די הענט — דער שטאַל. עס בעטן שעטענ מיט לײַב אינ פֿײַערדיקע טעג-מעסלעסנ: — די פֿעדער נעמ! פֿארשרײַב! מע זאָל אונדז ניט פֿאַרגעסן! —

כ'וועל אלצ פֿאַרצײכענענ, אונ עכט וועט זײַנ מײַנ לאַשנ, ווי ניט געפעלשט דער סאָד איז, וואָס די ערד האָט מיר פֿאַרטרויט, ווי אפֿריכטיק עס איז געווענ מײַנ פֿרײַנט, וואָס איז. נישטאָ שױנ, ווי עמעסדיק דאָס גאַרנ נאָכ ניצאַכנ אונ נאָכ ברויט. כ'וועל אלצ פֿאַרצײכענענ. ס'וועט זײַנ דאָס וואָרט מײַנס פֿאַשעט, ווי גאָר דאָס לעבנ אונ ווי גאָר דער טויט. מײַנ וואָרט וועט זײַנ אי פֿראַסט, אי גאָר ניט אזוי פֿראַסט, אונ ס'וועט פֿולבלוטיק זײַנ: ס'האָט בלוט א סאַכ געקאָסט.

זאָנט אײַנער: — ווײַל. נאָר צו אוועלכנ פֿונ די זשאַנרענ פֿאַרעכענענ? — אונ נאָכעט אײַנער זאָנט: — עס איז דאָ, דאַכט זיכ, ווײַניק פֿילאַסאָפֿיע פֿאַראַנענ, אונ, דאַכט זיכ, צופֿיל פֿרימיטיווס די ליד פֿאַרמאָנט. — עס איז דער זשאַנר פֿונ שלאַכט-פֿעלדער אונ זעלנערישע באַנענ! עס איז דער פֿרימיטיוו פֿונ אפֿרײַסנ אונ גרימצאָר אונ הייסער קלאָג! די גרוילנ מעסט איר, וועגט איר, ווי דעמ מישקל פֿונ פֿאַעמעס, אונ איכ ווייס אײַנס: פֿאַראַג דאָ בלוט אונ עמעס.

קרימט נאָכ א פלאצ-פאיאצ, א ווערעמדיקער ניט-פארגינער,
א נישט, וואָס טאנצט און לעצעוועט, און פרעסט און זויפט.
מײַנ מילדקײַט לאכט פון זיי, דעם קאַפּ זיי פלעט מײַנ סינע:
— היי, איר, מײַנ מויעכ איז נאָכ שטארק צום שארבנ צוגעשרויפט.
מײַנ זינען דינט מיר נאָכ ווי די געטרײַסטע פון מאשינען.
מײַנ הארצ איז ניט פארבלענדט און ניט פארשווענדט און ניט פארשטויבט.
עס קראכנ שטעט מיט הילכ. דער בלוט-אַקיאָנוס זידט.
איכ זינג מײַנ ליד מײַנ יידישע, איכ וויינ מײַנ ליד.

און דו, וואָס כ'ווארט אפ דיר, ביזוואג וועסטו זיכ זאמען?
דו קלייבסט זיכ, קלייבסט זיכ אלצ. מעסלעס גייט נאָכ מעסלעס.
און ס'קומט ניט אָן קיינ בריוו און ס'קומט קיינ טעלעגראמע.
מיט שווערן רויגעז איבעריקן ווערט מײַנ הארצ פארפרעסט.
אוי, ליבע מײַנע, אלע ערדן, אלע הימלען פלאמען.
כ'וועל אויכ פארברענט ווערן. נאָר כ'ווייס דאָכ פעסט:
ס'פאלט ס'ווייסט אפ יעדן אָס פון אָט די בויגנס
די ווילע, גוטע שײַנ פון דײַנע טרײַע אויגן.

מײַנ מאכנע רופט. און אלע נאכט עס פליען באַמבארדירער
הויכ איבער קאַפּ מײַנעם דורכ הימל-שליאכנ צו דער שטאָט בערלין.
ס'האָט יאָסיפּ סטאלין הײַנט געזאָגט — מײַנ קאָמאנדיר און פירער:
— אָט מאָרגן — איבערמאָרגן וועלן די אנטשיידנדיקסטע שלאכטן
זיכ צעגלייבן. —

א טיפער וואלד. א סאָסנע-דאכ. א צופעליקע דירע.
מײַנ לירע פליט מיט דיר, מײַנ רויטע לופט-מאשינ!
זאָל זײַנ דער האָרזיאָנט פון פריילינג מײַנ גוטווינטשנדיקער פאָגן.
כ'טו, ווי איכ קאָגן. כ'טו, ווי איכ מוזן. כ'הייב אָן.

1943

פלאמליקע באגלייטער

אפן בארג

(א קאווקאזער פאָלקס-מיטע)

אפן ווייסן שפיץ עלברוס,
 אינ דער לויכטנדיקער פוסט,
 אינ דער שיינענדיקער וויסט
 שטייט א פעלדן, א פעלדן א ריז.

דעם דעם גליווערדיקן פעלדן,
 אינ דער בריענדיקער קעלט,
 אפן גליענדיקן איין
 שטייט א מענטש דאָרט, גראָ אונ גריין,
 מיט א לאנגער ווייסער באָרד,
 שטייט שוין הונדערט טויזנט יאָר.

בא דעם מענטש — דאָס ליב אנטבלויזט,
 אונ די נעגל זיינע — גרויס,
 זיינע אויגן — רויט-צעברענט.
 אפן האלדן אונ פיס אונ הענט
 הענגט א קייט, א שווערע פענט.

ס'איז געוועזן העט-אמאָל:
 אונטן, אינעם מענטשן-טאָל
 האָט אקעגן הימל-מאכט
 גרויסער גיבער אופגעוואכט,

מיט א דראָענדיקן פּויסט
קעגן הימל ר'איז ארויס
און באלאגערט גאָר די הייב,
שיר דעם הימל ניט דערגרייכט.
נאָר פארשפּילט האָט ער דעם קריג.
ס'האָט דער סוינע אימ באזיגט.
ס'האָט דעם סוינעס בייזע מאכט
אימ צום שפיצ פון בארג געבראכט,
צו דעם פעלרוז אינ וויסטער ברייט
צוגעשמידט אימ אפ א קייט.

קומט א דאָר. א דאָר פארגייט.
ס'איז דער הויכער שפיצ פארשנייט.
ווינט. און אייז. און שניי. און שניי.
נעבן מענטשן — היטערס צוויי,
דינער פון דער הימל-מאכט,
גיבן אכטונג טאָג און נאכט,
אז דער זאָקן שטילערהייט
ניט צערייסן זאָל די קייט.

אונטן אינעם מענטשן-טאָל
האָט שוין עמעצער געוואָלט,
האָט שוין עמעצער געפרוּווט
צו דעם שפיצ פון בארג ארופ —
גרויסן גיבער, שטאָלצן מענטש
צו באפרייען פון דער פענט.
ס'האָט דעם סוינעס ווילדע קראפט
זיי געכאפט און זיי צעקלאפט,
און האָט זיי פארשליידערט טיפ
אינעם כוישעכדיקן ריוו,
דעם געבייט צעווייט, צעווייט...

הויכ דער שפיצ, און שטארק די קייט.
אייז. און שניי. און שניי. און גאָר.

אינמאָל אינ א חונדערט יאָר
כאפט דער אלטער מאג זיב אופ

אונ די היטערס גיט א רופ.
גייענ צו די שאַמריס צוויי.
גיט ער שטיל א פרעג בא זי,
קוימ צו הערנ, וואָס ער רעדט:

— ס'איז נאָכ אלץ דער טאָל געפלעט?
ס'בויגט זיך אלץ נאָכ דער טשערעט?
ס'מערב זיך אפ דר'ערד די שאַפ?
אלץ אומזיסט-אומנישט איך האַפּ? —

מ'האַט געזאָגט אימ נאָכ דער שלאכט,
ווען מ'האַט אימ צומ פעלדו געבראכט:
— „קומען וועט דיין וויי צו ענד,
דו וועסט ווערן פריי פונ פענט,
ווען אפ דר'ערד ניט וואקסן וועט
קיינ שום בויגיקער טשערעט
אונ ווען נעמען וועט א סאָפּ
צום פארמערן זיך פונ שאַפּ...”

יאָרן טויזנטער פארגאן.
כאפט זיך אופ דער גראָער מאנ:
— אפ דער ערד טשערעט זיך בויגט?
שאַפּ זיך מערט מיט שרעק אינ אויג? —

שאַמרימ ענטפערן אימ: — יאָ,
גרויסער גיבער, גרייז אונ גראָ!
ס'וואקסט נאָכ דער טשערעט אפ דר'ערד,
אין די טשערעדע זיך מערט.
ס'שרוכפערן זיך שטילע שאַפּ,
ניט געענדיקט נאָכ די שטראַפּ... —

אז דער גיבער עס דערהערט,
פול מיט גרימצאָרן ער ווערט.
פול מיט קאעס אונ מיט לייד,
רייסט ער דאן אפ זיך די קייט.
פונ דער הייך געוויטער גייט,
זיך אפ גאָר דער ערד פארשפרייט:

קייטן-קלונג אפ לענדער פאלט,
 זיך מיט דונערן צעקנאלט.
 פונקען יאָגן פונעם שפיץ
 צו דער נידער — בליץ נאָך בליץ.
 ס'פליט דער אָטעם פונעם מאן
 דורך דער ערד — אן אוראגאן.
 ס'קרעכצט דער הויכער פעלדזשטיין,
 אָפּגרונט ענטפערט מיט געוויין.
 פונעם גליווערדיקן פעלדן
 יאָגן דורך דער גאנצער וועלט
 רויטע טייכן פלאקער-הייס,
 יאָגן שטורעמדיק און בייז,
 מיט א ברומענדיקן קאָל
 צום פארשקלאפטן מענטשן-טאָל.

שטייען טוינט העלדן אופ.
 איילן העלדן צו דעם רופ.

דער יונג און דאָס מיידל

(א קאבארדיישע פאָלקסליד)

דאָס מיידל:

כיווער א טויב. אינ הייך, וואָס האָט קיין ברעג,
 איך וועל ארופלען און וועל אוועק.
 וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָג?

דער יונג:

כיווער א סאָקאָל. גיכער פונעם ווינט
 וועל איך דיר נאָכיאָגן, דעריאָגן דיך געשווינד.
 וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָג?

דאָס מיידל:

וועל איך ווערן דאן א פלינקער האָן.
 כיוועל איך טיפן וואלד אנטלויפן. וואָס,
 וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָג?

דער יונג:

כ'ווער דער שנעלסטער פון די יעגער-הינט.
כ'וועל דיר נאָכיאַנג, דעריאָנג דיכ געשווינד.
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דאָס מיי דל:

רויטע פראָסע כ'ווער אונ זיכ צעשיט
איג דינן הויפ אונ אונטער דינע טריט.
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דער יונג:

כ'ווער א הונ מיט הינדעלעכ אינ הויפ
אונ די פראָסע כ'זאמל דאנ צונויט.
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דאָס מיי דל:

איכ וועל בלייבן ליגן יאָרנלאנג
אינעם בעט מיינעם געפערלעך-קראנק.
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דער יונג:

כ'ווער א רויפע, כ'קומ דאנ צו דינן הויז,
אינ איינ רעגעלע איכ הייל דיכ אויס, —
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דאָס מיי דל:

אינ א טרונע לייג איכ זיכ אריינ,
א געשטאָרבענע. איז וואָס וועט זיין,
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

דער יונג:

ווער איכ די טאכריכימ דינע, אונ דינן לייב
כ'נעם ארומ דאנ אונ מיט דיר פארבלייב.
וואָס זשע וועסטו דעמלט אופטאָנ?

אורי האָט סאָאדי געזאָגט

...Как Саді некогда сказал...

А. Пушкин.

א

אינ יאָר, וועג ס'איז דאָס פעלד פארסארפעט, טרוקן,
אינ יאָר, וועג ס'איז די מענטשן-פּינ מעסוקן,
ניט פרעג באַם שוואַכנ מאַן, וואָס האָט זיך קוימ צו דיר דערשלעפט,
ניט פרעג אימ — וויאָזוי ער לעבט,
ניט פרעג אימ, איידער ס'וועלן דורך די הענט דורך דינע זינן פארבונדן
מיט היילנדיקן פלאסטער זינע וויגדן.
זאָלט אימ דערלאנגען ניט פארגעסן
וואסער אפ צו טרינקען, ברויט צום עסן.
דו לייג אימ אָפרוען פון דאָרנדיקן וועג —
און נאָכדעם פרעג.

ב

עס קאָן דער אויער לעבן יאָרנלאַנג און יאָרנלאַנג
און דערביי קיינמאָל ניט אופגעמען קיינ הארפע-קלאנג.
אונדזער אויג קוועלט אָן פון פארביק-רײַכע סאָד,
נאָר סע קאָן זיך אויך באַגיי אָן אָט דער גנאָד.
אויב דו קריגסט קיינ קישן, וואָס איז ווייך און ריינ,
קאָנסטו שלאָפן אונטערוועגנס אפ א הארטן שטיין.
אויב עס וויל ניט האַלדזן זיך דאָס מיידל, וואָס איז שיינ,
קאָנסטו, ליבער פריינט, דאן האַלדזן זיך אליין.
בלויז דער בויך דער נאר איז איינגעשפארט, — באַניס
און שטענדיק זיינס ער מאַנט און פאָדערט: — שפּיינו! —

ג

איך גיי פארביי א שול און כּיטאמאָל דעהער איך,
ווי צו ״עם שילער זינעם רעדט. אן אלטער לערער:
״ווען ס'וואָלט דער זון דער מינטשישער,
וואָס אפ דער גרויסער ערד מוט בענקען,

זײַנ צוגעבונדן צו דעם הימל-האר,
 וואָס טוט דאָס ברויט אימ שענקען,
 זײַנ צוגעבונדן, ווי צומ ברויט,
 וואָס איז באַמ הימל-האר באַקומען,
 מע וואָלט אימ דאַן, דעם זון דעם מענטשישן,
 אינ הימל-הייכ אַרופגענומען,
 מע וואָלט באַפרייט פֿונ גאָר דעם יאָכ אימ,
 און ער וואָלט געלעבט דאַן העכער נאָכ פֿונ די מאלאָכימ"...

ד

ס'איז איינמאָל אַפּדערנאַכט, ווען כ'האָב שוין אָנגעצונדן פּייער,
 ארייַן צו מיר מײַנ פּרייַנט, וואָס איז מיר טײַער.
 ער איז אַרײַנגעגאַנגען אזוי פּלוצעם, אומגעריכט,
 כ'בינ אימ אַקעגן אַפּגעשפּרונגען אזוי האַסטיק, גיכ,
 אז מײַטן אַרבל כ'האָב פּאַרלאָשן דאַן דאָס ליכט.

האָט מײַנ פּרייַנט געהאַט צו מיר אַ גרויסע טײַנע:
 — וואָס איז געשען?

האָסט מיכ דערזען,
 פּאַרלאָשן האָסט דאָס ליכט, וואָס האָט געטאָגן דאָ שײַנען?
 כ'פּאַרשטיי עס נײַט און כ'לייך דערפֿונ. —

— אָ, פּרייַנט, איכ האָב געמײַנט, ס'איז אַפּגעגאַן די זון...

ה

ס'האָבן הויפּלייט דערציילט דעם מײַלעכ,
 ווי מעדזשונג איז באַטריבט,
 ווי מעדזשונג איז פּאַרליבט,
 ווי ער בענקט נאָכ זײַנ שײַנער לײַלע.

— זאָל אַלאַ אזוי קײַנעם נײַט שטראַפּן!
 ר'איז מיט ווייטעקן פּול.
 ווילד-פּאַרצאָרנט און דול,
 איז מעדזשונג אינ דער מידבער אַנטלאָפּן.

טאָג און נאַכט טוט ער דאָרטן שרײַען.
 דורכ דער מידבער ער יאָגט,

אונ ער שעלט אונ ער קלאַגט,
אונ ער וואָיעט אונ ברומט, ווי א כײַע, —

האַט געוואָגט דאן דער מיילעך דער קלוגער:
— ס'איז אזא מײַנ באגער, —
פונ דער מידיבער אהער
ברענגט צו פירן דעם יונג דעם מעשוּגע! —

מ'האַט צום פאלאצ געבראכט דאן מעדושנוענ.
— איך באפויל דיר, איך הייס:
זאָג, מעדושנונ, ס'ארא ביז
אינעם מענטשן-שטאם האָסטו געפונען,

וואָס די מענטשן-וועלט איז בא דיר נישטיק?
אָן א מענטשיש געשטאלט,
מיט געוואָי אונ מיט גוואלד,
ווי א כײַע, יאָגסט אומ אינ דער וויסטע? —

האַט מעדושנונ זיך צעוויינט: — מיילעך-לעבנ!
איך אינ פֿייערן ברענ!
ווען מע וואָרט זי געווען,
וואָלטן אלע מיר אלעס פארגעבנ! —

— בא דיין טייערער בלענדיקע כיינע?
לויפער בליציקע, לויפט!
זוכט זי אופ, צו מײַנ הויפ
ברענגט צו פירן די ווונדערלעך-שיינע! —

מ'האַט געזוכט זי בא שוואַטימ בא אלע.
מ'האַט געזוכט טאָג אונ נאכט,
זי געפונען, געבראכט
צו דעם זאל אינעם מיילעכס פאלאצ,

מ'האַט געבראכט זי דורכ הונדערטער שליאכנ.
פונעם גילדענעם טראָג
קוקט דער מיילעך זי אָן:
א מיידל א שווארצינקס, א שוואכינקס.

— אָט דערפאר טוט א הארצ אזוי ברענענ?
ס'לעצטע מיידעלע-קנעכט,
וואָס באדינט אינ די נעכט,
איז דאָך פּרעכטיקער, איז דאָך שענער! —

האָט מעדזשונג דאנ דעם קאָפּ פּארבויגנ:
— מיילעכ, ווונדערלעכ ליכט!
מ'דארף אפּ לייילעס געזיכט
קוקן נאָר מיט מעדזשוננישע אויגן!

אָ, באשטראַפּן מיכ, קעפּן מיכ קענסטו:
בא דיין דינער מעדזשונג
איז זי העלער פונ זונ,
בא מעדזשוננען איז זי די שענסטע! —

אפּן יונג האָט דער מיילעכ פּארקוקט זיכ:
ווי ער שיינט, ווי ער שטראלט!
אלע, אלע אינ זאל
פאר מעדזשוננען האָבן פּארבוקט זיכ.

1

אויב צו נאראַנימ איז פּארגאנ
א קלוגער מאנ,
וואָס האָט די קלוגשאפט זיינע יאָרנלאנג געכאוועט, —
זאָל ער ניט ריכטן זיכ אפּ קיין שום קאוועד.
אויב א נאר די צונג צעוויגט
אונ מיט פּלאפּלעריי דעם קלוגן מאנ באזיגט,
איז עס קיין כידעש ניט אונ ס'איז קיין שלעכטער סימענ:
מיט א שטיין צעקלאפּן קאָג מענ אויכ א דימענט.

2

מיר האָבן אינעם בוך א גוטע אייצע אייכ געגעבן.
דעם בוך געשאַנקען האָבן מיר פּיל יאָרן מי אונ לעבן.
עס מעגן ניט פּארנעמען אונדזער וואָרט די קעפּ די טעמפע אונ די הארבע.
דער לויפער האָט געבראכט די בסורע — ער האָט אָפּגעטאָן זיין ארבעט.

מוטערס

(פונג נעקראסאָוויג)

ווען כ'הער פונ קריג דעם שוידער-קלאנג,
לעמ יעדן העלד, וואָס פאלט, איך טרויער.
זיין פריינט, זיין פרוי טוט מיר ניט באנק
און ניט דעם קריגער איך באדויער.

אָ, וויי, ס'וועט טרייסטן זיך דאָס ווייב,
דער בעסטער פריינט ניט לאנג וועט בענקען.
נאָר ערגעץ-ווו איינ הארץ פארבלייבט,
וואָס ביזן קייווער וועט געדענקען!

איך אונדזער פאלשקייט, אונדזער קעלט,
איך שטויב פונ נישטיקע באגערן
איך האָב באמערקט אפ אונדזער וועלט
די הייליקע, די שטילע טרערן,
די מוטערס טרערן, די געהיימע.

זיי וועלן ניט פארגעסן קיינמאָל
די קינדער אפן שכיטע-פעלד.
ווי ווערבעס אָנגעבויענע, איך וועלט
זיי וועלן אייביק, אייביק וויינען.

יִיִּדִישֶׁ מַעֲלָאָדִיע

(לויט בײַראָנען)

דו האָסט דײַן וועג פֿאַרענדִיקט, העלד!
אצינד וועט אוּפֿגייען דײַן נאָמען.
אצינד וועט לעבן ווּונדער־העל
אינ היימלאַנדס לידער דײַן נעשאַמע.
ס'וועט לעבן אין די שטאַלצע לײַט
דײַן מוט, וואָס האָט די וועלט באַפֿרײַט.

ווי ס'ווייסט דײַן פֿאַלק קײַן יאָכ, קײַן רוט,
עס וועט דײַן רומ קײַן טױט ניט וויסן.
דו ביסט געפֿאַלן, נאָר דײַן בלוט
ניט אין דער ערד — אין אונדז טוט פֿליסן.
דו האָסט פֿאַרזײַט צום קריג דעם גלוסט,
צום זיג דעם דראַנג אין אונדווער ברוסט.

דעם פֿײַנט וועט יאָגן שרעק, ווי נאָר
ס'וועט אופֿ דײַן נאָמען אין געראַנגל.
ס'וועט זינגען צאַרטער פֿרויען-כאָר:
— ווי דרייסט עס איז דער העלד פֿאַרגאַנגען! —
נאָר קײַנער וועט ניט וויינען, נײַן:
דײַן אש באַדאַרפֿ ניט קײַן געוויינ!

אינהאלט

איידער ס'איז געשען

זייט	
3	א שטעג
4	איב א גרויסער נאכט
5	ווי גיכ סע בייטן זיך די דוירעס
9	זומערלעב
10	אָשער צווישן די באָגונער
13	מ. דאָניעלן
14	לעצטער אָונט

פון סאמע פייער

17	צעשמעטערנו
18	אונדזער פאָג איז גערעכט!
19	מיר געזעגענען זיך
21	אומאגער ריכטונג
28	הארבסט 1941
31	איב וואָלד
37	מיטן פאָלק
39	היימ אפן שלאַכט־פּעלד
44	מיין באַריכט
48	די שוועסטער אונדזערע
51	אָט איז זיין גאס
53	איינציקע — איינע
55	א סאכ, א סאכ...
56	שטיי אופ און גי!
57	צו א פריינט
60	אָב אן אדרעס
62	געזאנג איב שפיטאָל, א
63	" " " ב
64	מישפעט
65	פארבלוטיקטע ביכער
68	איב מאַלבעש רויטארמיינישן
70	שטראלן
71	דורך אָט דער וועלט
72	אָנדעקן
75	געבן קיעור
80	אָב טומל
81	מיין מאַכנע ר.פּט.

פלאמיקע באגלייטער

84	אפן בארג . . . . .
87	דער יונג און דאָס מיידל . . . . .
89	אזוי האָט סאאדי געזאָגט . . . . .
93	מוטערס . . . . .
94	ידישע מעלאָדיע . . . . .

Э. ФИНИНБЕРГ

С ПОЛЯ БОЯ

Редактор А. Фрумкин

Обложка — худ. А. Гефтера

Л-60289. Подписано к печати 15/XI-43 г. печ. л. 3, уч.-изд л. 4
Тираж 5000. Заказ 79.

Типография Госэнергоиздата, Москва, Шлюзовая набер., 10.

1943